

Lífeyrissjóður
bankamanna
Ársreikningur
2019

Lífeyrissjóður bankamanna
Skiptoli 50b
105 Reykjavík
Kt. 510169-4259

Lífeyrissjóður bankamanna Ársreikningur 2019

Efnisyfirlit

Skýrsla stjórnar	2-8
Áritun stjórnar	9
Áritun endurskoðenda	10-11

Ársreikningur Hlutfallsdeildar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	12
Efnahagsreikningur	13
Yfirlit um sjóðstreymi	14
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	15
Skýringar	16-29

Ársreikningur Aldursdeildar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	31
Efnahagsreikningur	32
Yfirlit um sjóðstreymi	33
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	34
Skýringar	35-49

Sameiginlegt yfirlit

Deildaskipt yfirlit um breytingu á hreinni eign	51
Deildaskiptur efnahagsreikningur	52

Skýrsla stjórnar

Um sjóðinn

Lífeyrissjóður bankamanna er meðal elstu lífeyrissjóða landsins og tók til starfa 1. janúar 1929 og hét þá Eftirlaunasjóður starfsmanna Landsbanka Íslands. Á seinni árum hafa starfsmenn fleiri fyrirtækja öðlast rétt til greiðslu í sjóðinn.

Frá 1. janúar 1998 hefur sjóðurinn starfað í tveimur aðskildum deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild (áður Stigadeild). Í Hlutfallsdeild eru allir þeir sem við uppskiptinguna óskuðu eftir að vera áfram í þeirri deild. Eftir breytinguna eru allir nýir starfsmenn í Aldursdeild, ásamt þeim sem kusu að flytja áunnin réttindi sín úr Hlutfallsdeild yfir í Aldursdeild árið 1998.

Fjöldi lífeyrisþega og lífeyrisgreiðslur

Á árinu fengu að meðaltali 1.634 sjóðfélagar lífeyrisgreiðslur frá sjóðnum, þar af 1.127 úr Hlutfallsdeild og 507 úr Aldursdeild. Í Hlutfallsdeild námu lífeyrisgreiðslur ársins kr. 2.586 milljón samanborið við kr. 2.473 milljónir árið áður og hækkuðu því um 4,6% milli ára. Í Aldursdeild námu lífeyrisgreiðslur ársins kr. 550 milljónum samanborið við kr. 437 milljónir árið áður og hækkuðu því um 25,8% milli ára.

Fjöldi sjóðfélaga og iðgjöld

Alls greiddu að meðaltali 1.897 sjóðfélagar iðgjöld til sjóðsins á árinu 2019, 136 til Hlutfallsdeildar og 1.761 til Aldursdeildar. Heildariðgjöld til Hlutfallsdeildar námu 179 milljónum á árinu 2019 samanborið við 190 milljónir árið áður. Í Aldursdeild námu heildariðgjöld 2.009 milljónum samanborið við 1.990 milljónir árið áður.

Staða sjóðsins, ávöxtun og rekstrarkostnaður

Heildareignir Lífeyrissjóðs bankamanna til greiðslu lífeyris námu kr. 84.110 milljónum í lok árs 2019 og hækkuðu um 6.007 milljónir á árinu eða um 7,7%. Í Hlutfallsdeild voru eignir alls kr. 38.994 milljónir og í Aldursdeild kr. 45.116 milljónir.

Hrein nafnávöxtun Hlutfallsdeildar nam 6,62% á árinu 2019 sem samsvarar 3,85% raunávöxtun samanborið við 3,46% raunávöxtun á árinu 2018. Í Aldursdeild nam nafnávöxtun 11,24% sem samsvarar 8,35% raunávöxtun samanborið við 1,70% raunávöxtun á árinu 2018.

Meðaltal hreinnar raunávöxtunar hjá Hlutfallsdeild er 4,31% síðustu 10 ár og 3,81% frá upptöku deildarskiptingar 1998. Hjá Aldursdeild er meðal raunávöxtun 4,32% síðustu 10 ár og 3,91% frá upphafi deildarskiptingar.

Rekstrarkostnaður sjóðsins, þ.e. skrifstofu- og stjórnunarkostnaður, að teknu tilliti til kostnaðarpátttöku aðildarféлага Hlutfallsdeildar, nam 136,6 milljónum króna samanborið við 118,7 milljónir árið áður. Rekstrarkostnaður sem hlutfall af meðalstöðu eigna var 0,168%.

Áhrif matsaðferða á ávöxtun og hreina eign

Þegar birt ávöxtun lífeyrissjóða er borin saman er mikilvægt að hafa í huga áhrif mismunandi aðferða sem beitt er við mat á skuldabréfum byggt á fyrirhuguðum eignarhaldstíma samkvæmt reglum Fjármálaeftirlitsins nr. 355/2015 um ársreikninga. Lífeyrissjóður bankamanna metur meirihluta skuldabréfa beggja deilda á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem tekin hefur verið ákvörðun um að halda bréfunum til gjalddaga. Væru þessi skuldabréf færð til eignar á markaðsverði væri bókfært verð þeirra 5.620 milljónum hærra í Hlutfallsdeild og 3.558 milljónum hærra í Aldursdeild og hrein eign til greiðslu lífeyris hærri sem því nemur. Að sama skapi væri reiknuð ávöxtun á árinu 2019 umtalsvert hærri ef skuldabréf væru metin á markaðsverði. Nánar er fjallað um bókfært verð skuldabréfa í skýringu 10 hjá Hlutfallsdeild og skýringu 11 hjá Aldursdeild.

Skýrsla stjórnar

Tryggingafræðileg staða – breyttar forsendur

Fyrir liggur tryggingafræðileg úttekt miðað við 31. desember 2019 sem sýnir að heildarskuldbindingar Hlutfallsdeildar námu 3,4% umfram heildareignir samanborið við 7,0% árið áður. Þann 1. desember 2019 komu til framkvæmda breytingar á samþykktum sem samþykktar voru á ársfundi Lífeyrissjóðs bankamanna 30. apríl 2019 og staðfestar af Fjármála- og efnahagsráðuneyti 23. október 2019. Breytingarnar fela í sér lækkun á árlegum réttindastuðli Hlutfallsdeildar úr 1,92% í 1,82% sem samsvarar um 5,2% lækkun á lífeyri. Jafnframt var samþykkt að fella út ákvæði um dánarbætur í báðum deildum. Markmiðið er að jafna þann mun sem myndast hefur milli skuldbindinga og eigna deildarinnar. Viðvarandi halli hefur verið á Hlutfallsdeild undanfarin ár, þrátt fyrir að raunávöxtun eigna hafi verið umfram 3,5% viðmið, og skýrist einkum af því að forsendur á skuldbindingahlið hafa ekki staðist. Skapist aðstæður til hækkunar réttinda á ný mun slíkt verða gert en eins og kunnugt er rekur sjóðurinn mál fyrir dómstólum vegna Hlutfallsdeildar.

Hjá Aldursdeild námu heildarskuldbindingar 5,7% umfram heildareignir samanborið við 7,1% árið áður. Bætt tryggingafræðileg staða skýrist af góðri raunávöxtun á árinu 2019 en árið 2018 versnaði staðan umtalsvert vegna breyttra forsendna um örorku- og lífslíkur sem nú byggja á nýjum reiknigrundvelli útgefnum af Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga þar sem tekið er tillit til niðurstaðna nýlegrar athugunar á nýgengi örorku, endurhæfingu og lífslíkum meðal sjóðfélaga íslenskra lífeyrissjóða. eru forsendur nú óbreyttar milli ára. Nánari upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu deilda má finna í sérstöku yfirliti og í skýringum 16 hjá Hlutfallsdeild og 17 hjá Aldursdeild.

Lán til sjóðfélaga

Eftir mikla aukningu sjóðfélagalána undanfarin ár dró heldur úr nýjum lánveitingum til sjóðfélaga á árinu 2019. Samþykkt voru 41 ný fasteignalán, alls að fjárhæð kr. 894 milljónir samanborið við 1.102 milljónir árið áður sem samsvarar um 19% samdrætti milli ára. Jafnframt jukust uppgreiðslur lána talsvert á árinu 2019 og námu um 522 milljónum samanborið við 358 milljónir árið áður. Meðalfjárhæð lána var svipuð eða 21,8 milljónir samanborið við 22,5 milljónir árið áður. Hámarkslánfjárhæð er kr. 50 milljónir og nær lánsréttur til allra þeirra sem eiga réttindi hjá sjóðnum. Eingöngu er boðið upp á verðtryggð fasteignalán með föstum vöxtum út lánstímann. Vaxtakjör eru 3,5%, sem eru sambærileg kjör og í boði eru á verðtryggðum fastvaxtalánum lífeyrissjóða. Stjórn sjóðsins tekur ákvörðun um fasta vexti á verðtryggðum lánum á hverjum tíma. Eignaflokkurinn hefur reynst traustur og er nú um 6,7% af eignasafni Aldursdeildar og 2,2% af eignasafni Hlutfallsdeildar. Vanskil í árslok námu aðeins um 0,03% af stöðu lána.

Fjárfestingarstefnur

Fjárfestingarstefnur sjóðsins eru varfærnar og miða að því að ná sem bestri ávöxtun innan þeirra marka um áhættu sem hvor deild setur sér.

Í Hlutfallsdeild tekur fjárfestingarstefnan mið af því að fjöldi aðila á lífeyri er mun hærri en fjöldi þeirra sem greiða iðgjöld til deildarinnar. Há lífeyrisbyrði Hlutfallsdeildar krefst varfærinnar fjárfestingarstefnu þar sem áherslan er nær eingöngu á áhættulitlar eignir með þekkt greiðsluflæði s.s. skuldabréf og innlán. Aðeins er miðað við að um 11% eignasafns Hlutfallsdeildar sé í hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum og 2% í erlendum verðbréfum.

Í Aldursdeild er lífeyrisbyrði fremur lág og fjöldi aðila sem greiða iðgjöld til deildarinnar mun hærri en fjöldi aðila á lífeyri og tekur fjárfestingarstefnan mið af því. Fjárfestingarstefna Aldursdeildar miðar að eignasafni sem er 55,5% í skuldabréfum, 3,5% í innlánum og 41% í hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum. Þar af er markmið að 30% af eignasafni sé í erlendum verðbréfum og hefur vægi erlendra verðbréfa aukist hratt á undanfönum árum í takt við auknar heimildir til fjárfestinga erlendis og má gera ráð fyrir enn frekari aukningu á næstu misserum.

Fjárfestingarstefnur beggja deilda eru endurskoðaðar reglulega og birtar á heimasíðu sjóðsins.

Skýrsla stjórnar

Málarekstur vegna Hlutfallsdeildar

Í september 2018 birti Lífeyrissjóður bankamanna aðildarfélagum Hlutfallsdeildar og Íslenska ríkinu stefnu þar sem sjóðurinn taldi að samkomulag í tengslum við uppgjör ábyrgðar á skuldbindingum árið 1997 hafi verið ósanngjarngjarn, forsendur þess hafi brostið og stefndu auðgast með óréttmætum hætti á kostnað sjóðsins og sjóðfélaga. Var stefnan þingfest í héraðsdómi í október 2018.

Eins og kunnugt er byggir málflutningur sjóðsins á því að veruleg frávik hafi orðið frá forsendum samkomulagsins og fjárhagsleg áhrif þess verulega óhagstæð fyrir sjóðinn. Þessi forsendubrestur var staðfestur með matsgerð dómskvadds matsmanns í október 2017 sem mat umfang hans á um 5,4 milljarða króna í lok árs 2015 m.v. þróun verðlags. Dómkröfur nú byggja að verulegu leyti á þessari matsgerð og er gerð krafa um að samkomulaginu frá 1997 sé breytt og viðbótargreiðsla að fjárhæð 5,4 milljarðar króna verði innt af hendi. Auk þess er gerð krafa um að ábyrgð aðila á skuldbindingum deildarinnar verði endurvakin.

Eftir að Landsréttur snéri við úrskurði Héraðsdóms í júní 2019 og hafnaði frávísunarkröfum gagnaðila var ljóst að málið færi til efnismeðferðar. Rekstur dómsmálsins hefur haldið áfram fyrir Héraðsdómi og má gera ráð fyrir að málflutningur fari fram á síðari hluta árs 2020.

Væntanleg þróun og framtíðarhorfur

Á komandi árum mun lífeyrissjóðurinn hafa áfram að höfuðmarkmiði að ávaxta eignir innan ramma laga og fjárfestingarstefnu sjóðsins í þeim tilgangi að standa undir lífeyrisskuldbindingum og hámarka réttindi sjóðfélaga. Stjórn gerir ráð fyrir að starfsemi sjóðsins verði áfram með svipuðu sniði. Það er þó ljóst að áfram þarf að huga gaumgæfilega að stöðu sjóðsins til framtíðar og möguleikum á samstarfi við aðra sjóði. Viðræður hafa átt sér stað við aðra sjóði og allir hagræðingarmöguleikar eru til skoðunar með hagsmuni sjóðsfélaga að leiðarljósi. Þá er áfram til skoðunar hvort fýsilegt kunni að vera að sameina deildir sjóðsins að nýju með það að markmiði að treysta rekstur hans. Slíkt yrði þó tæplega gert fyrr en málarekstur Hlutfallsdeildar er til lykta leiddur.

Atburðir eftir lok reikningsárs

Frá lokum reikningsárs hafa orðið mikil umskipti til hins verra á alþjóðlegum fjármálamörkuðum eftir því sem COVID-19 faraldurinn hefur breiðst út á vesturlöndum. Frá því að hlutabréfamarkaðir náðu hámarki eftir miðjan febrúar hafa helstu hlutabréfavísitölur lækkað verulega. Ljóst er að efnahagsleg áhrif faraldursins eru mikil bæði hér á landi og erlendis og fyrirsjáanlegt að hann hafi verulega neikvæð áhrif á fjárhag margra fyrirtækja og heimila. Eignasafn Aldursdeildar samanstendur að hluta af verðbréfum, hlutabréfum og skuldabréfum, sem gera má ráð fyrir að hafi lækkað verulega í verði frá áramótum. Mikil óvissa er um framhaldið en ljóst að ef núverandi ástand varir mun það hafa umtalsverð neikvæð áhrif á fjárhagsstöðu Aldursdeildar. Gera má ráð fyrir að áhrifin á fjárhag Hlutfallsdeildar séu mun minni enda samanstendur eignasafns Hlutfallsdeildar að stærstum hluta af tryggum skuldabréfum.

Sjóðurinn hefur aðsetur að Skipholti 50b Reykjavík, sími 569 0900, tölvupóstfang lifbank@lifbank.is, veffang er www@lifbank.is. Skuldabréf sjóðsins eru til afgreiðslu í útibúi Landsbankans h.f. við Austurstræti.

Skýrsla stjórnar

Stjórnarháttayfirlýsing 2019

Grundvöllur og hlutverk

Lífeyrissjóður bankamanna starfar á grundvelli starfsleyfis fjármálaráðherra, í samræmi við lög nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, með síðari breytingum og samþykktum hans. Samþykktir sjóðsins auk annarra upplýsinga er varða skipulag hans eru aðgengilegar á vef sjóðsins www.lifbank.is. Lög og reglur sem varða starfsemina má nálgast á heimasíðu Fjármálaeftirlitsins, www.fme.is.

Hlutverk sjóðsins er að veita viðtöku iðgjaldi sjóðfélaga, ávaxta það og sjá sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum fyrir lífeyri samkvæmt ákvæðum samþykktu sjóðsins. Skal ávöxtun eigna hagað með þeim hætti að samspil ávöxtunar og áhættu sé sem hagkvæmast í samræmi við fjárfestingarstefnu og áhættustefnu sjóðsins á hverjum tíma.

Stjórnarhættir Lífeyrissjóðs bankamanna

Stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna leggur áherslu á góða stjórnarhætti við daglega stjórnun sjóðsins. Í því sambandi er sérstaklega litið til þeirra ákvæða laga nr. 129/1997 sem lúta að stjórnarháttum lífeyrissjóða, ákvæða samþykktu lífeyrissjóðsins og reglna FME þar um, m.a. reglna nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Þá hefur sjóðurinn til hliðsjónar Leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja sem gefnar eru út af Viðskiptaráði Íslands, Samtökum Atvinnulífsins og Nasdaq Iceland. Sjóðurinn vísar frá leiðbeiningunum í nokkrum atriðum m.a. er varðar starfskjarastefnu og starfskjaranefnd og tilnefningarnefnd.

Lög, reglur og leiðbeiningar sem sérstaklega varða stjórnarhætti

Eftirfarandi er yfirlit um löggjöf, stjórnvaldsreglur, leiðbeinandi tilmæli og innri reglur Lífeyrissjóðs bankamanna. Listinn er til upplýsinga en er ekki tæmandi. Yfirlit yfir lög, reglugerðir og aðrar reglur opinberra aðila sem gilda um starfsemi lífeyrissjóða er m.a. að finna á vef Fjármálaeftirlitsins (www.fme.is).

Lög frá Alþingi

- Lög nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.
- Lög nr. 87/1998 um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi.

Reglugerðir

- Reglugerð nr. 391/1998 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.
- Reglugerð nr. 698/1998 um ráðstöfun iðgjalds til lífeyrissparnaðar og viðbótartryggingaverndar.
- Reglugerð nr. 916/2009 um fjárfestingarstefnu og úttekt á ávöxtun lífeyrissjóða og vörsluaðila lífeyrissparnaðar.
- Reglugerð nr. 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða.
- Reglugerð nr. 745/2019 um áreiðanleikakönnun vegna aðgerða gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka.
- Reglugerð nr. 545/2019 um áhættumat vegna peningaþvættis og fjármögnunar hryðjuverka.
- Reglugerð nr. 270/2017 um fasteignalán til neytenda.

Reglur og leiðbeiningar FME

- Reglur nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða.
- Reglur nr. 180/2013 um framkvæmd hæfismats framkvæmdastjóra og stjórnarmanna lífeyrissjóða.
- Reglur nr. 577/2012 um endurskoðunardeildir og sjálfstætt starfandi eftirlitsaðila.
- Leiðbeinandi tilmæli nr. 4/2015 um um samskipti Fjármálaeftirlitsins og ytri endurskoðenda eftirlitsskyldra aðila sem jafnframt eru einingar tengdar almannahagsmunum.
- Leiðbeinandi tilmæli nr. 3/2010 um mat á hæfi lykilstarfsmanna.
- Leiðbeinandi tilmæli nr. 1/2019 vegna áhættu við rekstur upplýsingakerfa eftirlitsskyldra aðila.
- Leiðbeinandi tilmæli nr. 6/2014 um útivistun hjá eftirlitsskyldum aðilum.

Skýrsla stjórnar

Innri reglur

- Samþykktir lífeyrissjóðs bankamanna.
- Samskipta- og siðareglur, frá desember 2011.
- Starfsreglur stjórnar og framkvæmastjóra frá desember 2012.
- Starfsreglur endurskoðunarnefndar frá mars 2011.
- Verklagsreglur um viðskipti stjórnarmanna og starfsmanna frá maí 2013.
- Verklagsreglur um hæfi lykilstarfsmanna frá júní 2011.
- Útlánareglur Lífeyrissjóðs bankamanna frá janúar 2018.

nr. 4/2015 um um samskipti Fjármálaeftirlitsins og ytri endurskoðenda eftirlitsskyldra aðila sem jafnframt eru einingar tengdar almannahagsmunum.

- Leiðbeinandi tilmæli nr. 3/2010 um mat á hæfi lykilstarfsmanna.
- Leiðbeinandi tilmæli nr. 1/2019 vegna áhættu við rekstur upplýsingakerfa eftirlitsskyldra aðila.
- Leiðbeinandi tilmæli nr. 6/2014 um útvistun hjá eftirlitsskyldum aðilum.

Stjórn og stjórnskipulag

Stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna hélt ellefu bókaða fundi á árinu. Stjórnin er skipuð sex aðilum og var þannig skipuð í lok ársins 2019: Ari Skúlason, formaður, Ingólfur Guðmundsson varaformaður og Margrét Lilja Hrafnkelsdóttir voru kjörin á ársfundi 2018 sem fulltrúar sjóðfélaga. Sigurjón Gunnarsson er tilnefndur af bankaráði Landsbankans h.f., Erla Guðmundsdóttir er tilnefnd af bankaráði Seðlabanka Íslands og Þóra Valný Yngvadóttir er tilnefnd af aðildarfyrirtækjum sameiginlega. Næst verður kosið til stjórnar á ársfundi 2020 og í framhaldinu munu aðildarfyrirtækin tilnefna sína fulltrúa.

Stjórn hefur sett sér ítarlegar starfsreglur auk starfsreglna framkvæmdastjóra sem mynda ramma um starfsemi stjórnar og upplýsingagjöf til hennar. Stjórnin fær reglulega upplýsingar frá framkvæmdastjóra um rekstur og efnahag sjóðsins og öll viðskipti hans.

Stjórnin ræður framkvæmdastjóra, ákveður laun hans og önnur starfskjör, gengur frá starfslýsingu hans, setur honum erindisbréf og veitir honum lausn frá störfum. Gerður er skriflegur ráðningarsamningur við framkvæmdastjóra. Stjórn getur falið formanni og varaformanni stjórnar að annast samninga við framkvæmdastjóra um laun og önnur starfskjör.

Stjórn tekur ákvarðanir í öllum málum sem telja verður óvenjuleg eða mikilsháttar. Stjórn getur þó veitt framkvæmdastjóra heimild til afgreiðslu slíkra mála. Öll skjöl sem varða meiriháttar ákvarðanir, svo sem samningar er teljast óvenjulegir eða meiriháttar eða hafa greinilega verulega þýðingu fyrir starfsemi sjóðsins skulu vera undirritaðir af stjórnarformanni sjóðsins og framkvæmdastjóra.

Framkvæmdastjóri annast daglegan rekstur sjóðsins í samræmi við lög og reglur við mótaða stefnu og ákvarðanir stjórnar. Framkvæmdastjóri annast fjárfestingar sjóðsins í samræmi við fjárfestingarheimildir í reglum sjóðsins um fjárfestingar. Ráðstafanir sem eru óvenjulegar eða mikilsháttar getur framkvæmdastjóri aðeins gert samkvæmt heimild frá stjórn sjóðsins.

Stjórn lífeyrissjóðsins hefur sett samskipta og siðareglur fyrir stjórn og starfsmenn sem ætlað er að undirstrika ákveðin grunngildi í starfsháttum stjórnar og starfsmanna sjóðsins og miða að því að draga úr hættu á hagsmunaaðrekstrum og stuðla að góðum og heiðarlegum starfsháttum.

Ársfundur

Stjórn sjóðsins skal skv. samþykktum efna til ársfundar eigi síðar en í aprílmánuði ár hvert. Rétt til setu á ársfundi eiga allir sjóðfélagar og hafa þeir tillögurétt og jafnan atkvæðisrétt. Á ársfundi skal m.a. gerð grein fyrir skýrslu stjórnar, ársreikningum, tryggingafræðilegum úttektum, fjárfestingarstefnu og fyrirbyggjandi tillögum til breytinga á samþykktum sjóðsins. Nánari upplýsingar um ársfundi má finna í samþykktum sjóðsins á heimasíðu hans www.lifbank.is.

Starfsmenn sjóðsins eru 4 talsins:

Halldór Emil Sigtryggsson, áhættustjóri,
Hulda Björk Guðmundsdóttir, iðgjöld og verðbréfaskráning
Margrét Björk Jóhannsdóttir, lífeyrismál og fasteignalán
Tryggvi Tryggvason, framkvæmdastjóri.

Skýrsla stjórnar

Endurskoðun, endurskoðunarnefnd og skoðunarmenn

Reikningar sjóðsins eru endurskoðaðir og áritaðir af löggiltum endurskoðanda. Innri endurskoðun sjóðsins er í höndum sjálfstætt starfandi endurskoðanda. Endurskoðun sjóðsins og innri endurskoðun eru í höndum aðskilinna endurskoðunarfyrtækja sem í dag eru Deloitte, sem sinnir ytri endurskoðun, og KPMG sem sinnir innri endurskoðun.

Endurskoðunarnefnd er undirnefnd stjórnar sem starfar skv. ákvæðum laga um ársreikninga en samkvæmt þeim skulu einingar tengdar almannahagsmunum starfrækja endurskoðunarnefnd. Stjórn skipar annað hvert ár þrjá einstaklinga í nefndina sem er skipuð tveimur stjórnarmönnum og einum aðila óháðum stjórn. Nefndina skipa í árslok 2019 stjórnarmennirnir Sigurjón Gunnarsson og Margrét Lilja Hrafnkelsdóttir og Árni Tómasson löggiltur endurskoðandi sem veitir henni formennsku. Endurskoðunarnefnd hefur sett sér starfsreglur og er hlutverk hennar m.a. eftirfarandi:

1. Eftirlit með vinnuferli við gerð reikningsskila.
2. Eftirlit með fyrirkomulagi og virkni innra eftirlits einingarinnar, innri endurskoðun, ef við á, og áhættustýringu.
3. Eftirlit með endurskoðun ársreiknings.
4. Mat á því hvort staða endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtækis sjóðsins sé í samræmi við lög og eftirlit með öðrum störfum endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtækis.

Endurskoðunarnefnd hélt 4 bókaða fundi á árinu.

Auk þess eru hjá sjóðnum tveir skoðunarmenn og eru þeir kosnir á ársfundi sjóðsins. Þeir koma mánaðarlega til sjóðsins og gera ítarlegar kannanir á ýmsum starfsþáttum sjóðsins. Nær sú könnun yfir iðgjaldagreiðslur til sjóðsins, lífeyrisúrskurði, fjárfestingar, kostnaðarreikninga og bankareikninga sjóðsins. Skoðunarmenn skila árlegri skýrslu til stjórnar sjóðsins á fyrsta ársfjórðungi hvers árs.

Þá starfar fyrir stjórn sérstakur regluvörður sem hefur eftirlit með verðbréfavíðskiptum stjórnar og starfsmanna í samræmi við verklagsreglur um viðskipti stjórnarmanna og starfsmanna.

Tryggingastærðfræðingur

Tryggingafræðileg athugun er framkvæmd árlega í samræmi við 39. gr. laga nr. 129/1997 og reglugerð 391/1998. Athugunin er framkvæmd af löggiltum tryggingastærðfræðingi samkvæmt samningi við sjóðinn. Með athuguninni er lagt mat á áfallnar skuldbindingar sjóðsins og væntar framtíðarskuldbindingar annars vegar og núverandi eignasafn og vænt iðgjöld og ávöxtun hins vegar.

Samfélagsleg ábyrgð og ábyrgar fjárfestingar

Lífeyrissjóðurinn hefur sett sér stefnu um ábyrgar fjárfestingar og er hún aðgengileg á heimasíðu hans. Í stefnunni koma fram viðmið sem gera lífeyrissjóðnum kleift að samþætta samfélagslega ábyrgð við fjárfestingarákvarðanir hans eftir því sem kostur er og styðja þannig við greiningu, samanburð og mat á fjárfestingakostum. Er í því sambandi horft til umhverfismála, mannréttinda, samfélagsmála og stjórnarháttanna og tillit tekið til þessara þátta eftir því sem fært er og að því marki sem rúmast innan fyrrgreinds höfuðmarkmiðs sjóðsins um hámorðun réttinda sjóðfélaga. Það er mat stjórnar Lífeyrissjóðs bankamanna að samþætting samfélagslegrar ábyrgðar við fjárfestingarákvarðanir leiði jafnan til betri ákvörðunartöku og samrýmist því vel höfuðmarkmiði sjóðsins.

Skýrsla stjórnar

Áhættustýring og innra eftirlit

Stjórn hefur mótað áhættustefnu og áhættustýringarstefnu í samræmi við reglugerð 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða og er hún aðgengileg á heimasíðu hans. Markmið stefnunnar er að auka öryggi í rekstri með því að greina og stýra áhættu í fjárfestingum, ásamt því að stuðla að því að lögum, reglum og samþykktum sjóðsins sé fylgt. Þar er fjallað um áhættuþætti í rekstri lífeyrissjóðsins s.s. markaðsáhættu, gjaldmiðlaáhættu, mótaðilaáhættu, lífeyristryggingaráhættu, lausafjáráhættu og rekstraráhættu. Ársfjórðungslega er lögð fyrir stjórn áhættuskýrsla sem gerir stjórn kleift að hafa yfirsýn yfir áhættu sjóðsins og bregðast við ef ástæða er til. Þá er a.m.k. árlega framkvæmt eigið áhættumat þar sem farið er yfir helstu áhersluatriði á sviði áhættueftirlits og áhættustýringar og er það kynnt fyrir stjórn og sent FME.

Áhættustjóri ber ábyrgð á áhættueftirliti og áhættugreiningu í samræmi við ákvæði áhættustefnu. Hann heyrir undir framkvæmdastjóra en skal þó ávallt hafa beinan aðgang að stjórn telji hann þess þörf.

Innra eftirlit sjóðsins mótast af stjórn sjóðsins, stjórnendum og starfsmönnum. Tilgangur þess er að veita hæfilega vissu um að sjóðurinn nái markmiðum sínum. Uppbygging innra eftirlits hjá sjóðnum tekur mið af COSO skilgreiningu á innra eftirliti sem tekur til eftirfarandi fimm megin þátta; eftirlitsumhverfis, áhættustýringar, eftirlitsaðgerða, upplýsinga og samskipta og stjórnendaeftirlits.

Skoðunarmenn sjóðsins og innri endurskoðendur hafa skilað af sér skýrslum vegna ársins 2019. Er það mat skoðunarmanna að fagleg vinnubrögð hjá sjóðnum séu í góðu lagi og að leitast sé við að fylgja lögum, reglugerðum og öðrum fyrirmælum, en álit innri endurskoðenda gefur til kynna að innra eftirlit sjóðsins sé með ágætum.

Líkt og aðrir íslenskir lífeyrissjóðir fellur Lífeyrissjóður bankamanna undir lög um varnir gegn peningaþvætti og fjármögnun hryðjuverka og lýtur sjóðurinn eftirliti Fjármálaeftirlitsins. Felur það m.a. í sér að sjóðurinn kannar með kerfisbundnum hætti hvort tilteknir aðilar, ríki eða samtök hafi átt í viðskiptum við sjóðinn.

Staðfest á fundi stjórnar 26. mars 2020

Áritun stjórnar

Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs bankamanna staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2019 með undirritun sinni.

Reykjavík, 26. mars 2020

Stjórn

Ari Skúlason

Ingólfur Guðmundsson

Astríður Gísladóttir

Sigurjón Gunnarsson

Þóra Valný Yngvadóttir

Helga Jónsdóttir

Framkvæmdastjóri

Tryggvi Tryggvason

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs bankamanna

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs bankamanna fyrir árið 2019. Ársreikningur lífeyrissjóðsins skiptist í tvo hluta, Hlutfallsdeild og Aldursdeild. Hefur hvor hluti að geyma yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu og skýringar.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af breytingu á hreinni eign lífeyrissjóðsins á árinu 2019, efnahag hans 31. desember 2019 og breytingu á handbæru fé á árinu 2019 í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Grundvöllur fyrir álit

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt þeim stöðlum er nánar lýst í kaflanum um ábyrgð endurskoðanda hér að neðan. Við erum óháð Lífeyrissjóði bankamanna í samræmi við alþjóðlegar siðareglur fyrir endurskoðendur og höfum við uppfyllt ákvæði þeirra. Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Aðrar upplýsingar

Stjórn og framkvæmdastjóri bera ábyrgð á öðrum upplýsingum. Aðrar upplýsingar innifela skýrslu stjórnar og stjórnháttaryfirlýsingu.

Álit okkar á ársreikningnum nær ekki yfir aðrar upplýsingar og við ályktum hvorki um, né veitum staðfestingu á efni þeirra ef frá er talin sú staðfesting varðandi skýrslu stjórnar sem fram kemur hér að neðan.

Í tengslum við endurskoðun okkar berum við ábyrgð á að lesa framangreindar aðrar upplýsingar og skoða hvort þær séu í verulegu ósamræmi við ársreikninginn eða þekkingu okkar sem við höfum aflað við endurskoðunina eða virðast að öðru leyti innifela verulegar skekkjur. Ef við komumst að þeirri niðurstöðu, byggt á þeirri vinnu sem við höfum framkvæmt, að það séu verulegar skekkjur í öðrum upplýsingum ber okkur að skýra frá því. Það er ekkert sem við þurfum að skýra frá hvað þetta varðar.

Í samræmi við ákvæði 2. mgr. 104 gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga staðfestum við samkvæmt okkar bestu vitund að í skýrslu stjórnar sem fylgir ársreikningi þessum eru veittar þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og koma ekki fram í skýringum.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er varðandi gerð og framsetningu ársreiknings, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins eru stjórn og framkvæmdastjóri ábyrgir fyrir því að meta rekstrarhæfi Lífeyrissjóðs bankamanna. Ef við á, skulu stjórn og framkvæmdastjóri setja fram viðeigandi skýringar um rekstrarhæfi og hvers vegna þau ákváðu að beita forsendunni um rekstrarhæfi við gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðanda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar.

Nægjanleg vissu er þó ekki trygging þess að endurskoðun framkvæmd í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, einar og sér eða samanlagðar.

Áritun óháðs endurskoðanda

Endurskoðun okkar í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla byggir á faglegri dómgreind og beitungum við gagnrýnni hugsun við endurskoðunina. Við framkvæmum einnig eftirfarandi:

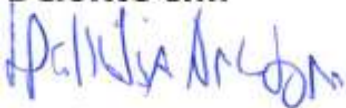
- Greinum og metum hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, hönnum og framkvæmum endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeim hættum og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að byggja álit okkar á. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistaka, þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, skjalafals, misvísandi framsetningu ársreiknings, að einhverju sé viljandi sleppt eða að farið sé framhjá innri eftirlitsaðgerðum.
- Öflum skilnings á innra eftirliti, sem snertir endurskoðunina, í þeim tilgangi að hanna viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki í þeim tilgangi að veita álit á virkni innra eftirlits sjóðsins.
- Metum hvort reikningsskilaaðferðir sem notaðar eru, og tengdar skýringar, séu viðeigandi og hvort reikningshaldslegt mat stjórnenda sé raunhæft.
- Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um rekstrarhæfi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi þurfum við að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni valdið óvissu um rekstrarhæfi sjóðsins.
- Metum í heild sinni hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum, metum framsetningu, uppbyggingu, innihald og þar með talið skýringar við ársreikninginn með tilliti til glöggrar myndar.

Okkur ber skylda til að upplýsa stjórn og endurskoðunarnefnd meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem komu upp í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka á innra eftirlit sem komu fram í endurskoðuninni, ef við á.

Við höfum einnig lýst því yfir við stjórn og endurskoðunarnefnd að við höfum uppfyllt skyldur siðareglna um óhæði og höfum miðlað til þeirra upplýsingum um tengsl eða önnur atriði sem gætu mögulega haft áhrif á óhæði okkar og þar sem viðeigandi er, hvaða varnir við höfum sett til að tryggja óhæði okkar.

Kópavogi, 26. mars 2020

Deloitte ehf.

Halldór Arason
endurskoðandi

Hlutfallsdeild

Ársreikningur

2019

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2019

	Skýr.	2019	2018
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		33.596	35.013
Iðgjöld launagreiðenda		129.983	135.481
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		(1.920)	0
		<u>161.660</u>	<u>170.494</u>
Sérstök aukaframlög	3	<u>16.905</u>	<u>19.021</u>
		<u>178.565</u>	<u>189.515</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	4	2.585.994	2.472.646
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		1.248	1.436
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		<u>1.076</u>	<u>1.230</u>
		<u>2.588.317</u>	<u>2.475.311</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	5	139.178	17.314
Hreinar tekjur af skuldabréfum	6	1.938.175	2.080.220
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		473.297	507.783
Vaxtatekjur af handbæru fé		4.161	5.090
Fjárfestingargjöld	7	<u>(10.332)</u>	<u>(10.891)</u>
		<u>2.544.480</u>	<u>2.599.517</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	8	94.501	87.502
Hlutdeild aðildarfyrirtækja í rekstrarkostnaði	20	<u>(46.254)</u>	<u>(44.867)</u>
		<u>48.247</u>	<u>42.634</u>
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		86.480	271.086
Hrein eign frá fyrra ári		<u>38.907.025</u>	<u>38.635.939</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>38.993.505</u>	<u>38.907.025</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2019

	Skýr.	31.12.2019	31.12.2018
Eignir			
Fjárfesting			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	9	1.470.209	1.605.094
Skuldabréf	10	29.275.739	29.088.859
Bundnar bankainnstæður		7.670.346	7.671.309
		<u>38.416.294</u>	<u>38.365.262</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		726	10.856
Aðrar kröfur		18.750	20.819
		<u>19.476</u>	<u>31.676</u>
Ýmsar eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	15	1.025	942
Handbært fé		<u>603.236</u>	<u>562.653</u>
Eignir samtals		<u>39.040.031</u>	<u>38.960.534</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Áfallinn kostnaður og fyrirframinnheimtar tekjur		3.246	6.226
Aðrar skuldir	17	43.281	47.282
Skuldir samtals		<u>46.527</u>	<u>53.509</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>38.993.505</u>	<u>38.907.025</u>
Skuldbindingar utan efnahags	18		

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2019

	2019	2018
Inngreiðslur		
Iðgjöld	188.695	189.765
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	4.161	5.090
Aðrar inngreiðslur	46.254	44.867
	<u>239.109</u>	<u>239.722</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	2.592.994	2.429.536
Rekstrarkostnaður	97.313	86.406
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	251	430
Aðrar útgreiðslur	7.302	6.926
	<u>2.697.861</u>	<u>2.523.298</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestingar	<u>(2.458.752)</u>	<u>(2.283.576)</u>
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	98.109	19.024
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(1.189.394)	(1.592.520)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.365.381	1.624.480
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	2.842.468	2.487.805
Keypt skuldabréf	(1.905.513)	(1.275.218)
Seld skuldabréf	814.024	837.750
Endurgreidd bundin innlán	474.260	266.232
	<u>2.499.335</u>	<u>2.367.553</u>
Hækkun á handbæru fé	40.583	83.977
Handbært fé í ársbyrjun	<u>562.653</u>	<u>478.676</u>
Handbært fé í árslok	<u>603.236</u>	<u>562.653</u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2019

Fjárhæðir í milljónum króna

Tryggingafræðileg staða 2019

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	38.993,5		38.993,5
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	(457,1)		(457,1)
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(40,2)		(40,2)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....			0,0
Núvirði framtíðarrekkstrarkostnaðar.....	(337,4)	(19,1)	(356,5)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		791,3	791,3
Eignir samtals.....	<u>38.158,7</u>	<u>772,3</u>	<u>38.931,0</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	32.433,5	1.149,1	33.582,6
Örorkulífeyrir.....	553,0	19,9	572,9
Makalífeyrir.....	4.668,4	84,6	4.753,0
Barnalífeyrir.....	,0	,5	,5
95 ára regla.....	696,2	151,7	847,9
Endurgreiðsla iðgjalda.....	532,5		532,5
Skuldbindingar samtals.....	<u>38.883,6</u>	<u>1.405,7</u>	<u>40.289,3</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(724,9)	(633,5)	(1.358,3)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-1,9%	-45,1%	-3,4%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-4,9%	-51,5%	-7,0%

Tryggingafræðileg staða 2018

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	38.907,0		38.907,0
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	295,7		295,7
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(6,3)		(6,3)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....			0,0
Núvirði framtíðarrekkstrarkostnaðar.....	(318,8)	(23,4)	(342,2)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		993,6	993,6
Eignir samtals.....	<u>38.877,6</u>	<u>970,2</u>	<u>39.847,8</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	33.569,5	1.624,7	35.194,2
Örorkulífeyrir.....	655,0	30,6	685,6
Makalífeyrir.....	5.004,9	116,1	5.121,0
Barnalífeyrir.....	367,9	15,6	383,5
95 ára regla.....	786,7	213,5	1.000,2
Endurgreiðsla iðgjalda.....	480,8		480,8
Skuldbindingar samtals.....	<u>40.864,8</u>	<u>2.000,5</u>	<u>42.865,3</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(1.987,2)	(1.030,3)	(3.017,5)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-4,9%	-51,5%	-7,0%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-4,2%	-44,6%	-6,2%

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Sjóðurinn starfar í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild og skulu allir starfsmenn aðildarfyrirtækja sjóðsins, sem náð hafa 16 ára aldri, vera sjóðfélagar meðan þeir starfa hjá viðkomandi aðildarfyrirtæki. Greiddur er ellilífeyrir, örorkulífeyrir, makalífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrisréttindi

Réttindi til lífeyris ráðast af starfshlutfalli og starfstíma svo og launum seinustu 5 ára. Lífeyrisgreiðslur eru verðtryggðar og fylgja vísitölu neysluverðs. Taka eftirlauna getur hafist við 65 ára aldur eða fyrr ef aldur og starfsaldur ná 95 árum. Að öðru leyti eru réttindi óháð aldri sjóðfélaga. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 50% eða meira. Andist sjóðfélagi, eiga eftirlifandi maki og börn rétt á lífeyri úr sjóðnum. Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda.

Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Árlega er gerð tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins og getur hún haft áhrif á lífeyrisréttindi, því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvæmt nánari ákvæðum laganna. Skylduaðild er að lífeyrissjóðnum og er kveðið á um iðgjald til sjóðsins í kjarasamningum SSF og viðsemjanda þess. Launamönnum SSF sem greiða til þessarar deildar sjóðsins ber að greiða 4% af grunnlaunum sínum á móti 14,4% framlagi atvinnurekenda eða samtals 18,4% sem kallast lágmarksiðgjald.

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög nr. 3/2006 um ársreikninga, lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur Fjármálaeftirlitsins (FME) nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Ársreikningurinn er gerður eftir sömu reikningsskilaaðferðum og árið áður. Ársreikningurinn er gerður í íslenskum krónum og eru fjárhæðir birtar í þúsundum nema annað sé tekið fram.

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2019	2018	31.12.2019	31.12.2018
Evra (EUR).....	137,30	127,73	135,45	132,86

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð þegar þau leiða til ávinnslu réttinda sjóðfélaga hjá sjóðnum. Óinnheimt iðgjöld í árslok eru eignfærð sem kröfur á launagreiðendur.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er hluti af tryggingargjaldi vegna launa og rennur til lækkunar og jöfnunar á örorkubyrði á milli lífeyrissjóða.

Lífeyrir

Undir lífeyri falla lífeyrisgreiðslur sjóðsins, þ.e. ellilífeyrir, makalífeyrir, örorkulífeyrir og barnalífeyrir. Aðrar greiðslur sem falla undir lífeyri eru framlag til starfsendurhæfingarsjóðs og beinn kostnaður vegna örorkulífeyris, eða kostnaður við örorkumat.

Hreinar fjárfestingartekjur

Undir hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og sölutap svo og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum og sjóðum, bæði vegna breytinga á gangvirði bréfanna og gengi gjaldmiðla.

Undir hreinar tekjur af skuldabréfum falla vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknunir af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til lækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapshættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

Undir fjárfestingargjöld falla öll fjárfestingargjöld og allar þóknunir fjármálfyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum lífeyrissjóðs. Undir þennan lið falla einnig fjárfestingargjöld sem ekki falla undir liði 3.1 - 3.5 í reglum um ársreikninga lífeyrisjóða 335/2015.

Skýringar

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Rekstrarkostnaður

Undir þennan lið fellur allur kostnaður vegna reksturs sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til.

Fjárfesting

Fjárfesting sjóðsins skiptist í eignarhluta í félögum og sjóðum, skuldabréf og bundnar bankainnstæður. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestingar eru eftirfarandi:

Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf. Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru eignfærð á gangvirði.

Skuldabréf eru framseljanleg skuldabréf og önnur skuldabréf sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Skuldabréf eru færð á gangvirði í árslok nema ef um er að ræða skuldabréf sem fyrirhugað er að halda til gjalddaga og útlán til sjóðfélaga, slík skuldabréf eru færð á upphaflegri kaupkröfu í efnahagsreikningi.

Bundnar bankainnstæður eru innlán í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en þriggja mánaða.

Matsaðferðir fjárfestingar

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldið er til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem sjóðurinn tilgreinir að verði haldið til gjalddaga eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávóxtunarkröfu.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í lok tímabils, en gangvirði annarra fjárfestingar í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu nr. 13. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarniðurfærslan nemur um 0,05% af eignasafninu. Nánari sundurliðun á niðurfærslu er að finna í skýringu 11.

Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færðar í afskriftarrekning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Varúðarniðurfærslan er færð til lækkunar á viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreikning á gangvirði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

Varanlegir rekstrarfjármunir

Eignir eru skráðar meðal varanlegra rekstrarfjármuna þegar líklegt er að hagrænn ávinningur tengdur eigninni muni nýtast félaginu og hægt er að meta kostnað vegna eignarinnar með áreiðanlegum hætti. Varanlegir rekstrarfjármunir eru upphaflega skráðir á kostnaðarverði. Kostnaðarverð varanlegra rekstrarfjármuna samanstendur af kaupverði og öllum beinum kostnaði við að koma eigninni í tekjuhæft ástand.

Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af kostnaðarverði miðað við eignarhaldstíma á árinu að teknu tilliti til væntanlegs hrakvirðis.

Skuldbindingar

Skuldbindingar eru færðar upp í efnahagsreikningi ef líklegt þykir að sjóðurinn verði fyrir fjárhagslegum útgjöldum í framtíðinni vegna liðins atburðar eða viðskipta og hægt er að meta fjárhæð hennar með áreiðanlegum hætti.

3. Sérstök aukaframlög

	2019	2018
Árlegt framlag ríkissjóðs til jöfnunar á örorkubyrði lífeyrissjóða.....	16.905	19.021
	<u>16.905</u>	<u>19.021</u>

Skýringar

4. Lífeyrir

	2019	2018
Ellilífeyrir	2.193.006	2.090.066
Örorkulífeyrir	139.554	125.388
Makalífeyrir	249.567	248.272
Barnalífeyrir	206	303
Dánarbætur	3.661	8.618
	<u>2.585.994</u>	<u>2.472.646</u>

5. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

	2019	2018
Arðgreiðslur	825	19.024
Gangvirðisbreytingar vegna innleindra eigna	138.353	(1.709)
	<u>139.178</u>	<u>17.314</u>

Breytingar á gangvirði greinast þannig niður á fjárfestingu:

	2019	2018
Landsbankinn - Veltubréf	9.661	8.027
Landsbankinn - Öndvegisbréf	25.442	(592)
Landsbankinn - Úrvalsbréf	27.463	(6.969)
Júpiter - innlend hlutabréf	14.044	(7.174)
Kaupþing IS-15	26.601	(3.798)
Síminn hf	36.479	(8.696)
Edda slhf	126	(10.832)
Horn III slhf	(7.795)	(1.348)
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfasjóður	5.774	1.110
Horn II slhf	(1.750)	29.765
Fjarskipti hf	(818)	(3.127)
Aðrar breytingar á gangvirði	3.125	1.926
	<u>138.353</u>	<u>(1.709)</u>

6. Hreinar tekjur af skuldabréfum

	2019	2018
Vaxtatekjur, verðbætur og lántökubóknarir	1.938.175	2.080.220
	<u>1.938.175</u>	<u>2.080.220</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2019
Skuldabréf með ríkisábyrgð	420.995	952.911	1.373.906
Skuldabréf sveitarfélaga	0	17.263	17.263
Skuldabréf lánastofnana	26.974	115.313	142.287
Skuldabréf fyrirtækja	0	355.492	355.492
Veðlán sjóðfélaga	0	49.227	49.227
	<u>447.970</u>	<u>1.490.205</u>	<u>1.938.175</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2018
Skuldabréf með ríkisábyrgð	491.879	1.030.064	1.521.943
Skuldabréf sveitarfélaga	0	15.183	15.183
Skuldabréf lánastofnana	27.305	127.619	154.923
Skuldabréf fyrirtækja	0	331.402	331.402
Veðlán sjóðfélaga	0	56.770	56.770
	<u>519.184</u>	<u>1.561.037</u>	<u>2.080.220</u>

Skýringar

7. Fjárfestingargjöld

Fjárfestingargjöld 2019	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samtals	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall
					fjárf.gjalda af meðaleign
Innlendir fjárfestingasjóðir	0	8.635	8.635	1.140.532	0,76%
Innlendir fagfjárfestingasjóðir	0	141	141	40.987	0,34%
Kaup- og sölubókun v. verðbr.kaupa	712	0	712		
Vörslubókun	4.743	0	4.743		
Umsýslubókun	4.877	0	4.877		
	10.332	8.776	19.108	1.181.519	

Fjárfestingargjöld 2018	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samtals	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall
					fjárf.gjalda af meðaleign
Innlendir fjárfestingasjóðir	0	9.486	9.486	1.243.233	0,76%
Innlendir fagfjárfestingasjóðir	0	1.354	1.354	298.595	0,45%
Kaup- og sölubókun v. verðbr.kaupa	2.699	0	2.699		
Vörslubókun	2.676	0	2.676		
Umsýslubókun	5.515	0	5.515		
	10.891	10.840	21.731	1.541.828	

8. Rekstrargjöld

8.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2019	2018
Laun og launatengd gjöld.....	43.332	39.423
Endurskoðun	7.687	8.424
Innri endurskoðun.....	1.766	2.478
Tryggingafræðileg aðstoð.....	3.516	2.611
Önnur aðkeypt þjónusta.....	9.010	7.529
Annar kostnaður.....	29.190	27.036
	94.501	87.502

8.2 Laun og launatengd gjöld:

	2019	2018
Laun starfsfólks.....	30.681	27.891
Stjórnarlausn.....	4.309	4.094
Mótframlag í lífeyrissjóð.....	5.021	4.528
Önnur launatengd gjöld	3.321	2.911
	43.332	39.423
Stöðugildi að meðaltali.....	4	4

Skýringar

8. Rekstrargjöld (framhald)

8.3 Laun stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar:

	2019	2018
Tryggvi Tryggvason, framkvæmdarstjóri.....	10.619	9.232
Ari Skúlason, stjórnarformaður.....	1.067	612
Friðbert Traustason, fyrrv. stjórnarformaður.....	0	414
Ingólfur Guðmundsson, varaformaður.....	818	673
Landsbankinn hf. v/Bergþóru Sigurðardóttur, fyrrv. varaformanns.....	0	218
Sigurjón Gunnarsson.....	718	704
Þóra Valný Yngadóttir.....	569	524
Fulltrúar Seðlabanka Íslands.....	608	709
Margrét Lilja Hrafnkelsdóttir.....	718	441
Árni Tómasson, formaður endurskoðunarnefndar.....	25	0
Guðlaugur Guðmundsson, fyrrv. formaður endurskoðunarnefndar.....	249	78
Stefán Svavarsson, fyrrv. formaður endurskoðunarnefndar.....	0	130
	<u>15.392</u>	<u>13.734</u>

Innifalið í launum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar eru heildarlaun og þóknunir vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins. Þá eru meðtalin hlunnindi, aukið mótframlag í séreignarsjóð og þóknun vegna starfa sem viðkomandi gegnir í krafti eignaraðildar sjóðsins sem og setu í nefndum og stjórnnum sem hann er tilnefndur í af hálfu sjóðsins ef það á við.

8.4 Þóknunir til ytri endurskoðenda sjóðsins:

	2019	2018
Þóknun fyrir endurskoðun.....	5.442	5.900
Önnur þjónusta.....	2.245	2.524
	<u>7.687</u>	<u>8.424</u>

8.5 Þóknunir til innri endurskoðenda sjóðsins:

	2019	2018
Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	1.766	2.478
	<u>1.766</u>	<u>2.478</u>

8.6 Þóknunir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2019	2018
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	2.588	1.645
Önnur þjónusta.....	928	966
	<u>3.516</u>	<u>2.611</u>

Skýringar

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

	31.12.2019	31.12.2018
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum	253.968	335.319
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum	1.216.241	1.269.776
	<u>1.470.209</u>	<u>1.605.094</u>

Eignarhlutar í innlendum félögum greinast þannig:

	Hlutdeild	31.12.2019		31.12.2018	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Skráð félög:					
Síminn hf.....	0,26%	120.956	64.081	84.477	64.081
Sýn hf.....	0,06%	4.209	1.203	5.027	1.203
		<u>125.166</u>	<u>65.284</u>	<u>89.505</u>	<u>65.284</u>
Óskráð félög:					
Edda slhf.....	2,00%	61.806	36.603	62.879	48.816
Horn II slhf.....	1,17%	8.115	41.108	122.091	41.108
Horn III slhf.....	0,83%	58.789	84.833	60.751	79.000
Önnur hlutabréf.....		92	92	93	92
		<u>128.802</u>	<u>162.636</u>	<u>245.814</u>	<u>169.016</u>
Hlutabréfaeign alls		<u>253.968</u>	<u>227.920</u>	<u>335.319</u>	<u>234.299</u>

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

	Hlutdeild	31.12.2019		31.12.2018	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Innlendir sjóðir með skuldabréfum:					
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfasjóður.	3,72%	43.874	30.000	38.100	30.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum skuldabréfasj. alls		<u>43.874</u>	<u>30.000</u>	<u>38.100</u>	<u>30.000</u>
Innlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Landsbankinn - Úrvalsbréf.....	1,94%	203.487	101.558	176.024	101.558
Landsbankinn - Öndvegisbréf.....	10,33%	208.985	150.000	183.543	150.000
Júpiter - Innlend hlutabréf.....	3,16%	170.374	100.000	156.330	100.000
Stefnir - ÍS-15.....	0,80%	164.365	100.000	137.764	100.000
Landsbréf - Hvatning slhf.....	1,37%	122.979	122.979	0	0
Hlutdeildarskírteini í innlendum hlutabréfasj. alls		<u>870.189</u>	<u>574.537</u>	<u>653.661</u>	<u>451.558</u>
Önnur hlutdeildarskírteini:					
Landsbankinn - Veltubréf.....	0,74%	302.178	302.073	578.015	575.586
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....		<u>1.216.241</u>	<u>906.610</u>	<u>1.269.776</u>	<u>1.057.143</u>
Hlutdeildarskírteini alls		<u>1.216.241</u>	<u>906.610</u>	<u>1.269.776</u>	<u>1.057.143</u>
Eignarhlutir í félögum og sjóðum alls		<u>1.470.209</u>	<u>1.134.529</u>	<u>1.605.094</u>	<u>1.291.443</u>

Skýringar

10. Skuldabréf

	31.12.2019		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	5.034.926	14.737.773	19.772.698
Húsbréf.....	0	47.154	47.154
Ríkisbréf.....	311.901	0	311.901
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	0	705.671	705.671
	<u>5.346.826</u>	<u>15.490.598</u>	<u>20.837.424</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	283.173	283.173
Skuldabréf lánastofnana	171.142	873.138	1.044.280
Skuldabréf fyrirtækja	0	6.260.125	6.260.125
Veðlán sjóðfélaga.....	0	868.681	868.681
Niðurfærsla skuldabréfa.....	0	(17.944)	(17.944)
Skuldabréf alls	<u>5.517.969</u>	<u>23.757.770</u>	<u>29.275.739</u>

	31.12.2018		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	5.747.601	14.778.225	20.525.826
Húsbréf.....	0	56.386	56.386
Ríkisbréf.....	331.602	0	331.602
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	0	916.417	916.417
	<u>6.079.203</u>	<u>15.751.028</u>	<u>21.830.231</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	288.600	288.600
Skuldabréf lánastofnana	539.944	546.146	1.086.089
Skuldabréf fyrirtækja	0	5.098.814	5.098.814
Veðlán sjóðfélaga.....	0	799.841	799.841
Niðurfærsla skuldabréfa.....	0	(14.715)	(14.715)
Skuldabréf alls	<u>6.619.147</u>	<u>22.469.713</u>	<u>29.088.859</u>

Meirihluti skuldabréfa Hlutfallsdeildar er metinn á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem tekin hefur verið ákvörðun um að halda bréfunum til gjalddaga. Væru þessi skuldabréf færð til eignar á markaðsverði væri bókfært verð þeirra 5.619,6 millj.kr. hærra og hrein eign til greiðslu lífeyris hærra sem því nemur. Að sama skapi væri reiknuð raunávöxtun á árinu 2019 hærra ef skuldabréf væru metin á markaðsverði, eða 5,3% í stað 3,9%. Í lok árs 2018 var markaðsverð 4.683,6 millj.kr. hærra en bókfært virði.

11. Niðurfærslur skuldabréfa

	31.12.2019	31.12.2018
Niðurfærsla í ársbyrjun	14.715	14.961
Breyting niðurfærslu á árinu.....	3.229	(245)
	<u>17.944</u>	<u>14.715</u>

Skuldabréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Bókfært niðurfærsla skiptist þannig að 8,6 millj.kr. eru vegna veðskuldabréfa og 9,3 millj.kr. vegna skuldabréfa lánastofnana.

12. Skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum

	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	1.470.209	0	1.470.209
Skuldabréf.....	29.272.901	2.838	29.275.739
Innlánasamningar.....	7.670.346	0	7.670.346
	<u>38.413.456</u>	<u>2.838</u>	<u>38.416.294</u>
Hlutfallsleg skipting	99,99%	0,01%	100%
Skipting fjárfestingar eftir erlendum gjaldmiðlum:			
	Eignarhlutir í félögum og sjóðum	Skuldabréf	Hlutfall
Í EUR.....	0	2.838	100%

Skýringar

13. Gangvirðismat

Taflan hér að neðan sýnir fjármálagerninga, færða á gangvirði, flokkaða eftir verðmatsaðferð. Matsaðferðunum er skipt í 3 stig sem endurspegla mikilvægi þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis fjármálagerninganna. Fjárhæðir eru í þúsundum króna. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: gangvirðismatið byggir á uppgefnu verði á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2: gangvirðismatið byggir á viðskiptum á markaði með sambærilegar eignir, beint eða óbeint. Nýjasta viðskiptaverð í tengingu við almennt viðurkenndar verðmatsaðferðir er notað við að ákvarða gangvirði hlutbréfa. Ávöxtunarkrafa skuldabréfa með sambærilega tímalengd, sem eru virk í viðskiptum er notuð sem viðmið við verðmat á skuldabréfum.

Stig 3: gangvirðismatið byggir að verulegu leyti á verðlíkönun. Fyrir óskráð hlutabréf þar sem engar markaðsupplýsingar liggja fyrir, er beitt ýmsum almennt viðurkenndum verðmatsaðferðum fyrir virði óskráðra eigna. Meðal verðmatsaðferða eru reiknað innra virði, verðmat byggt á sjóðstreymi eða samanburði á kennitölum sambærilegra fyrirtækja og önnur virðislíkön. Framtakssjóðir eru metnir á innra virði í samræmi við árshlutauppgjör og endurskoðuð ársuppgjör sjóðanna.

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
31.12.2019				
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.174.554	0	295.655	1.470.209
Skuldabréf	5.517.969	0	0	5.517.969
Bundnar bankainnstæður	7.670.346	0	0	7.670.346
	14.362.868	0	295.655	14.658.524

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
31.12.2018				
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.321.180	0	283.914	1.605.094
Skuldabréf	6.619.147	0	0	6.619.147
Bundnar bankainnstæður	7.671.309	0	0	7.671.309
	15.611.636	0	283.914	15.895.550

14. Flokkun og gangvirði fjáreigna og fjárskulda

	Útlán	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Fjáreignir				
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	0	1.470.209	0	1.470.209
Skuldabréf	860.074	5.517.969	22.897.696	29.275.739
Bundnar bankainnstæður	0	7.670.346	0	7.670.346
Handbært fé	0	603.236	0	603.236
Iðgjaldakröfur og aðrar kröfur	0	0	19.476	19.476
	860.074	15.261.760	22.917.172	39.039.006
Fjárskuldir				
Viðskiptaskuldir	0	0	46.527	46.527
	0	0	46.527	46.527

15. Rekstrarfjármunir

	Innréttingar, áhöld og tæki
Kostnaðarverð:	
Staða í ársbyrjun.....	7.940
Eignfært á árinu.....	251
Staða í árslok.....	8.191
Afskriftir:	
Staða í ársbyrjun.....	(6.997)
Afskrifað á árinu	(168)
Staða í árslok.....	(7.165)
Bókfært verð í ársbyrjun.....	942
Bókfært verð í árslok.....	1.025
Afskriftarhlutföll	20%

Skýringar

16. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum Hlutfallsdeildar:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu Hlutfallsdeildar í árslok 2019 miðað við 3,5% ársvexti vantar deildina 724,6 millj.kr. til að mæta áföllnum skuldbindingum eða -1,9% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru 1.358,1 millj.kr. eða -3,4% af skuldbindingum. Fjárhæðir í neðangreindri töflu eru í millj.kr.

Eignir	2019	2018
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörs í árslok.....	38.931,0	39.847,8
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörs í ársbyrjun.....	39.847,8	39.890,3
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu.....	(916,8)	(42,5)
Skuldbindingar		
Skuldbindingar í árslok.....	40.289,3	42.865,3
Skuldbindingar í ársbyrjun.....	42.865,3	42.116,9
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu.....	(2.576,0)	748,4
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu.....	1.659,2	(790,9)

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum Hlutfallsdeildar árið 2019

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun.....	40.865	39.980
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta.....	2.335	2.657
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins.....	307	302
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu.....	(2.586)	(2.464)
Hækkun vegna nýrra lífslíkatafna.....	124	191
Lækkun vegna skerðingar.....	(2.369)	0
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga.....	207	199
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	38.883	40.865

17. Aðrar skuldir

	31.12.2019	31.12.2018
Ógreitt iðgjald Starfsendurhæfingarsjóðs.....	433	433
Ógreidd fjárfestingagjöld.....	676	1.187
Ógreidd staðgreiðsla.....	42.172	45.662
	43.281	47.282

18. Ábyrgðir og skuldbindingar

Sjóðurinn hefur skuldbundið Hlutfallsdeild til að fjárfesta í sjóðnum Horn III slhf. fyrir 100 millj.kr. og Veðskuldabréfasjóði Landsbréfa fyrir 100 millj.kr. og hljóðar óinnkölluð skuldbinding upp á rúmar 100 millj.kr. sem kemur til greiðslu á næstu 3-4 árum.

19. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

19.1 Markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeirri áhættu sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Áhættu sjóðsins er skipt í fjárhagslega áhættu (þ.m.t. gjaldmiðlaáhætta, vaxta- og endurfjárfestingaráhætta og önnur verðbreytingaráhætta), mótaðilaáhættu, rekstraráhættu, lausafjárahættu og lífeyrstryggingaráhættu. Nánar er fjallað um áhættuþætti í rekstri lífeyrissjóðsins og framkvæmd áhættustýringar í áhættustefnu sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins www.lifbank.is.

19.2 Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta)

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lítur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal breytinga á vöxtum (sjá skýringu 19.4), gengi gjaldmiðla (sjá skýringu 19.3) eða virði hlutabréfa. Með fjárhagslegri áhættu er sér í lagi átt við áhættu þeirra eignaflokka sem verðbréfa grunnur sjóðsins er samsettur úr. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans og áhætta er háð sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagslegri áhættu sjóðsins er m.a. stýrt með takmörkunum í fjárfestingarstefnu, fjárfestingarheimildum og áhættuviðmiðum.

Skýringar

19. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

19.3 Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga mælt í íslenskum krónum sveiflist vegna breytinga á gengi gjaldmiðla. Gjaldmiðlaáhætta myndast þegar mismunur er á stöðu eigna og skulda í erlendum gjaldmiðli.

Lífeyrissjóðurinn átti verðbréf sem gerð eru upp í erlendum myntum og við það myndast áhætta tengd gengissveiflum. Gengisáhættu eru stjórnað með stýringu á hlutfalli erlendra eigna í eignasafni sjóðsins innan ramma samþykkrar fjárfestingarstefnu.

Bókfært verð fjáreigna sjóðsins sem gerðar eru upp í erlendri mynt í lok reikningsskilátímabilsins er eftirfarandi.

	Eignir	
	31.12.2019	31.12.2018
Gjaldmiðill EUR.....	2.838	8.713

19.3.1 Næmnigreining gjaldmiðla

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 10% breyting á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefur á sjóðinn. 10% er hlutfallið sem notað er við skýrslugerð um gjaldmiðlaáhættu innan sjóðsins og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu á gengi erlendra gjaldmiðla. Næmnigreiningin tekur eingöngu til útstandandi viðskipta sem gerð eru upp í erlendum gjaldmiðlum og var niðurstaðan í lok tímabils reiknuð miðað við 10% gengisbreytingu. Jákvæð tala hér að neðan bendir til aukningar á hreinni eign til greiðslu lífeyris þar sem að íslenska krónan veikist um 10% gagnvart hinum erlenda gjaldmiðli. Ef íslenska krónan styrkist um 10% kæmu fram sambærileg áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris nema hvað hún væri neikvæð.

		Áhrif af gjaldmiðli EUR	
		31.12.2019	31.12.2018
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	(i)	284	871

(i) Þetta tengist aðallega áhættu af erlendri verðbréfaeign sjóðsins í lok ársins.

19.4 Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta

Vaxtaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga sveiflist vegna breytinga á vöxtum og lögum vaxtaferils. Ef vextir hækka getur sjóðurinn þurft að innleysa gengistap við sölu á skuldabréfum sem keypt voru á lægri vöxtum. Ef vextir lækka getur það leitt til lægri kaupkröfu nýrra skuldabréfa þegar núverandi skuldabréf eru á gjalddaga (endurfjárfestingaráhætta).

Áhættunni er stjórnað með hlutfalli fastra vaxta og breytilegra, uppgreiðanlegra skuldabréfa og óuppgreiðanlegra, líftíma skuldabréfa og hlutfalli skuldabréfa í safni sjóðsins.

Vaxtakjör á fjármálagerningum sjóðsins koma fram í lausafjórðingarlögu þessarar skýringar (sjá 19.8)

19.4.1 Næmnigreining vaxta

Næmnigreiningin að neðan byggir á vaxtakjörum í lok árs á verðbréfum. Greining vegna breytilegra vaxta gerir ráð fyrir því að verðbréf í lok árs hafi verið útstandandi allt árið. 100 punkta breyting er notuð þegar greiningar eru gerðar innanhúss og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu breytilegra vaxta.

Ef vextir hefðu verið 100 punktum hærra/lægri og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris lægri/hærra um 3.084 milljónir miðað við uppgjör á markaðskröfu.

19.5 Önnur verðbreytingaráhætta

Af fjárfestingu markaðsverðbréfa leiðir hættu á lækkingu markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Fjárfesting í markaðsverðbréfum er bæði með langtíamarkmið í huga og skammtíamarkmið.

19.5.1 Næmnigreining verðáhættu markaðsverðbréfa

Greiningin að neðan er byggð á verðáhættu markaðsverðbréfa í lok reikningsskilátímabilsins.

Ef verð hefði verið 5% hærra/lægra árið 2019 og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærra/lægri um 74 milljónir.

Skýringar

19. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

19.6 Mótaðilaáhætta

Í mótaðilaáhættu felst hættan á því að mótaðilar sjóðsins geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem leiðir til þess að sjóðurinn tapi á fjármálagerningum sínum. Sjóðurinn fylgist reglulega með þróun þeirra eigna sem tengjast mótaðilaáhættu.

Helstu eignir lífeyrissjóðsins eru verðbréf. Það er stefna sjóðsins að kaupa ekki aðeins verðbréf sem fylgir lítil áhætta, heldur er mikilvægt að vænt ávöxtun keyptra verðbréfa endurspeglir bæði áhættu og kostnað sem þeim fylgir. Þetta táknar að ítarlegt mat á einstökum útgefendum, fjárhagsstöðu þeirra og tryggingum er forsenda fyrir kaupum á verðbréfum. Þá kann verðlækkun fasteigna að leiða til aukinnar skuldaráhættu tengdri sjóðfélalaganum.

Útlánaáhætta vegna lausafjár er takmörkuð þar sem að mótaðilar eru bankar með gott lánshæfismat frá alþjóðlegum matsfyrirtækjum.

19.7 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins og felur m.a. í sér hættu á tapi sem orsakast getur af ófullnægjandi innri reglum, verkferlum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóðsins sem og starfsmannaáhætta. Skilvirkar leiðir til að takmarka rekstraráhættu eru skýrar innri reglur, starfslýsingar, verkferlar sem skilgreina verklag við helstu verkþætti og skýrt skipurit.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfseminna eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjorsreglum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum og heimildum til fjárfestingar.

19.8 Lausafjáraáhætta

Lausafjáraáhætta er hættan á því að sjóðurinn lendi í erfiðleikum við að mæta fjárhagslegum skuldbindingum sínum í náinni framtíð.

Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á stýringu lausafjáraáhættu og hefur hún innleitt stefnu til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum. Sjóðurinn stýrir lausafjáraáhættu með því að tryggja að hann eigi nægjanlegt laust fé til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum með því að greina og samræma tímasetningar greiðslufæðis fjáreigna og skuldbindinga sjóðsins.

Eftirfarandi tafla sýnir útstandandi fjáreignir sjóðsins. Taflan er unnin út frá ónúvirtum samningsbundnum líftíma fjáreignanna ásamt vöxtum sem innheimtast af þeim.

	Vegið meðaltal virkra vaxta	1 - 5 ár	5+ ár	Samtals	Bókfært verð
Fjármálagerningar	%				
31. desember 2019					
Óvaxtaberandi		1.489.685	0	1.489.685	1.489.685
Með breytilega vexti	2,58	629.683	833.628	1.463.310	1.463.310
Með fasta vexti	3,72	9.659.653	32.045.996	41.705.650	36.086.011
		11.779.021	32.879.624	44.658.645	39.039.006
Fjármálagerningar					
31. desember 2018					
Óvaxtaberandi		1.636.770	0	1.636.770	1.636.770
Með breytilega vexti	3,46	592.803	769.691	1.362.495	1.354.575
Með fasta vexti	3,78	10.575.264	30.830.905	41.406.169	35.968.246
		12.804.837	31.600.596	44.405.433	38.959.591

Fyrirvari er um breytingar á ofangreindum óvaxtaberandi eignum ef breytingar á vaxtastigi eru frábrugðnar áætlunum sem gerðar eru miðað við lok reikningskilatímabilsins.

19.9 Lífeyrstryggingaáhætta

Lífeyrstryggingaáhætta er skilgreind sem hættan á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Með því að framkvæma svokallaða tölfræðilega hermun (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykka sjóðsins.

Skýringar

20. Önnur mál

Í september 2018 höfðaði Lífeyrissjóður bankamanna dómsmál á hendur aðildarfélagum Hlutfallsdeildar og íslenska ríkinu til að reyna rétta hlut sjóðfélaga vegna þess að að sjóðurinn telur að Samkomulag um uppgjör skuldbindinga frá árinu 1997 hafi verið ósanngjarnt og aðildarfyrirtækin hafi auðgast verulega á kostnað lífeyrissjóðsins og sjóðfélaga Hlutfallsdeildar.

Eins og kunnugt er byggir málf lutningur sjóðsins á því að veruleg frávik hafi orðið frá forsendum samkomulagsins og fjárhagsleg áhrif þess verulega óhagstæð fyrir sjóðinn. Þessi forsendubrestur var staðfestur með matsgerð dómskvadds matsmanns í október 2017 sem mat umfang hans á um 5,4 milljarða króna í lok árs 2015 m.v. þróun verðlags. Dómkröfur nú byggja að verulegu leyti á þessari matsgerð og er gerð krafa um að samkomulaginu frá 1997 sé breytt og viðbótargreiðsla að fjárhæð 5,4 milljarðar króna verði innt af hendi. Auk þess er gerð krafa um að ábyrgð aðila á skuldbindingum deildarinnar verði endurvakin.

Eftir að Landsréttur snéri við úrskurði Héraðsdóms í júní 2019 og hafnaði frávisunakröfum gagnaðila var ljóst að málið færi til efnismeðferðar. Rekstur dómsmálsins hefur haldið áfram fyrir Héraðsdómi og má gera ráð fyrir að málf lutningur fari fram á síðari hluta árs 2020.

Niðurstaða í málinu sjóðnum í hag gæti haft veruleg jákvæð áhrif á fjárhag hans.

Í desember 2006 var gengið frá samkomulagi við aðildarfyrirtæki sjóðsins um þátttöku í rekstrarkostnaði Hlutfallsdeildar. Skv. samkomulaginu taka aðildarfyrirtækin þátt í rekstrarkostnaði Hlutfallsdeildar á hverju ári sem er umfram 10 millj.kr. en þó að hámarki 25 millj.kr. verðtryggt frá janúar 2006. Aðildarfyrirtækin munu greiða þessa fjárhæð í beinu hlutfalli við heildarskuldbindingar sjóðsfélaga þess í Hlutfallsdeild og voru greiddar 46.254 þús. kr. árinu 2019. (2018: 44.867 þús. kr.)

21. Atburðir eftir lok reikningskiladags

Frá lokum reikningsárs hafa orðið mikil umskipti til hins verra á alþjóðlegum fjármálamörkuðum eftir því sem COVID-19 faraldurinn hefur breiðst út á vesturlöndum. Frá því að hlutabréfamarkaðir náðu hámarki um miðjan febrúar hafa helstu hlutabréfavisitölur lækkað verulega. Ljóst er að efnahagsleg áhrif faraldursins eru mikil bæði hér á landi og erlendis og fyrirsjáanlegt að hann hafi verulega neikvæð áhrif á fjárhag margra fyrirtækja og heimila. Mikil óvissa er um framhaldið en það má búast við að áhrifin á fjárhag Hlutfallsdeildar verði þó óveruleg enda samanstendur eignasafns Hlutfallsdeildar að stærstum hluta af tryggum skuldabréfum.

Skýringar

22. Kennitölur

	2019	2018	2017	2016	2015
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt:					
Hlutfallsdeild:					
Hrein eign umfram					
heildarskuldbindingar	-3,37%	-7,04%	-6,24%	-4,50%	-2,61%
Hrein eign umfram					
áfallnar skuldbindingar	-1,86%	-4,86%	-4,18%	-2,63%	-1,24%
Hrein raunávöxtun.....	3,85%	3,46%	4,58%	3,32%	4,54%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar s.l. 5 ár	3,95%	4,06%	4,26%	4,36%	4,65%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar s.l. 10 ár	4,31%	4,24%	3,72%	3,43%	3,71%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá upptöku deildaskiptingar 1998.....	3,81%	3,81%	3,82%	3,78%	3,81%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráðir eignarhl. í félögum og sjóðum....	3,38%	3,44%	3,56%	3,71%	2,91%
Skráð skuldabréf.....	71,82%	70,94%	70,60%	69,45%	66,76%
Óskráðir eignarhl. í félögum og sjóðum..	0,45%	0,74%	0,75%	0,65%	0,63%
Óskráð skuldabréf.....	4,38%	4,88%	5,61%	6,62%	6,65%
Bundnar bankainnistæður.....	19,97%	20,00%	19,49%	19,56%	23,05%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	99,99%	99,99%	100,00%	99,97%	99,95%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	0,01%	0,01%	0,00%	0,03%	0,05%
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	136	150	161	182	208
Sjóðfélagar í árslok.....	2.243	2.268	2.292	2.317	2.328
Fjöldi lífeyrisþega.....	1127	1043	1018	975	946
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	84,9%	84,8%	83,5%	83,9%	83,2%
Örorkulífeyrir	5,4%	5,1%	6,2%	6,0%	6,5%
Makalífeyrir	9,7%	10,1%	10,3%	10,1%	10,3%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Stöðugildi:	4	4	4	4	5

Skýringar

22. Kennitölur (framhald)

	2019	2018	2017	2016	2015
Iðgjöld alls (á föstu verðlagi)	178.565	194.577	206.596	216.648	230.421
Lífeyrir alls (á föstu verðlagi)	2.588.317	2.541.427	2.517.007	2.462.595	2.414.746
Hreinar fjárfestingartekjur alls (á föstu verðlagi)	2.544.480	2.668.950	2.574.120	2.250.684	2.748.912
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls (á föstu verðlagi):	48.247	43.773	43.243	38.099	48.724
Hækkun (lækkun) á hreinni eign (á föstu verðlagi):	86.480	281.407	220.467	(33.362)	515.864
Lífeyrisbyrði	1449,5%	1306,1%	1218,3%	1136,7%	1048,0%
Skrifstofu- og stjórnunar-kostnaður (alls) í % af iðgjöldum	27,0%	22,5%	20,9%	17,6%	21,1%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	6,5%	6,7%	6,3%	5,4%	6,5%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%

Aldursdeild
Ársreikningur
2019

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2019

	Skýr.	2019	2018
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		772.327	773.662
Iðgjöld launagreiðenda		1.217.733	1.194.205
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		212	6.605
		<u>1.990.272</u>	<u>1.974.472</u>
Sérstök aukaframlög	3	19.049	15.998
		<u>2.009.322</u>	<u>1.990.470</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	4	550.370	436.878
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		19.410	17.151
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		1.084	1.140
		<u>570.863</u>	<u>455.169</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	5	2.846.170	169.873
Hreinar tekjur af skuldabréfum	6	1.514.889	1.563.156
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		139.932	168.841
Vaxtatekjur af handbæru fé		84.606	18.686
Fjárfestingargjöld	7	(9.600)	(9.154)
		<u>4.575.998</u>	<u>1.911.402</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	8	88.355	76.064
Önnur gjöld	9	5.236	6.173
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		5.920.864	3.364.465
Hrein eign frá fyrra ári		<u>39.195.854</u>	<u>35.831.389</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>45.116.718</u>	<u>39.195.854</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2019

Eignir	Skýr.	31.12.2019	31.12.2018
Fjárfesting			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	10	15.744.828	11.768.805
Skuldabréf	11	26.270.908	23.794.965
Bundnar bankainnstæður		2.015.517	2.588.794
		<u>44.031.253</u>	<u>38.152.565</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		60.571	128.773
Aðrar kröfur		11.999	19.540
		<u>72.570</u>	<u>148.313</u>
Ýmsar eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	16	1.018	874
Handbært fé		<u>1.256.941</u>	<u>1.132.857</u>
Eignir samtals		<u>45.361.781</u>	<u>39.434.608</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Áfallinn kostnaður og fyrirframinnheimtar tekjur		3.198	5.712
Aðrar skuldir	18	241.865	233.042
Skuldir samtals		<u>245.063</u>	<u>238.755</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>45.116.718</u>	<u>39.195.854</u>
Skuldbindingar utan efnahags	19		

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2019

	2019	2018
Inngreiðslur		
Iðgjöld	2.077.524	2.003.348
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	84.606	18.686
	<u>2.162.130</u>	<u>2.022.034</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	567.500	445.874
Rekstrarkostnaður	89.514	76.614
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	249	399
Aðrar útgreiðslur	2.852	8.127
	<u>660.116</u>	<u>531.013</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga	<u>1.502.015</u>	<u>1.491.020</u>
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	394.070	457.547
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(3.869.517)	(4.873.611)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.962.141	4.579.993
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	3.364.441	1.826.741
Keypt skuldabréf	(4.315.864)	(2.844.871)
Seld skuldabréf	373.589	332.763
Endurgreidd bundin innlán	713.210	75.675
	<u>(1.377.931)</u>	<u>(445.763)</u>
Hækkun á handbæru fé	124.084	1.045.258
Handbært fé í ársbyrjun	<u>1.132.857</u>	<u>87.599</u>
Handbært fé í árslok	<u>1.256.941</u>	<u>1.132.857</u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2019

Fjárhæðir í milljónum króna

Tryggingafræðileg staða 2019

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	45.116,7		45.116,7
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	(37,6)		(37,6)
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa...	(448,0)		(448,0)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	0,0		0,0
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(827,6)	(980,0)	(1.807,6)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		27.169,8	27.169,8
Eignir samtals.....	<u>43.803,5</u>	<u>26.189,8</u>	<u>69.993,3</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	41.532,3	24.503,2	66.035,5
Örorkulífeyrir.....	3.733,7	2.467,5	6.201,2
Makalífeyrir.....	1.119,3	704,4	1.823,7
Barnalífeyrir.....	26,9	113,0	139,9
Skuldbindingar samtals.....	<u>46.412,3</u>	<u>27.788,1</u>	<u>74.200,4</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(2.608,8)	(1.598,3)	(4.207,1)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-5,6%	-5,8%	-5,7%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-9,0%	-4,3%	-7,1%

Tryggingafræðileg staða 2018

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	39.195,9		39.195,9
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	557,3		557,3
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa...	(42,4)		(42,4)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	0,0		0,0
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(718,7)	(920,8)	(1.639,5)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		27.315,5	27.315,5
Eignir samtals.....	<u>38.992,1</u>	<u>26.394,7</u>	<u>65.386,8</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	37.596,6	24.192,8	61.789,4
Örorkulífeyrir.....	3.544,9	2.531,3	6.076,1
Makalífeyrir.....	1.679,0	733,0	2.412,0
Barnalífeyrir.....	20,0	113,6	133,6
Skuldbindingar samtals.....	<u>42.840,4</u>	<u>27.570,8</u>	<u>70.411,2</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(3.848,3)	(1.176,1)	(5.024,4)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-9,0%	-4,3%	-7,1%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-5,7%	-1,6%	-4,0%

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Sjóðurinn starfar í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild og skulu allir starfsmenn aðildarfyrirtækja sjóðsins, sem náð hafa 16 ára aldri, vera sjóðfélagar meðan þeir starfa hjá viðkomandi aðildarfyrirtæki. Greiddur er ellilífeyrir, örorkulífeyrir, makalífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrisréttindi

Nýir starfsmenn aðildarfyrirtækja greiða iðgjöld til Aldursdeildar. Aldursdeildin var stofnuð 1. janúar 1998 og er hún fjárhagslega aðskilin frá Hlutfallsdeild. Réttindi til lífeyris ráðast af innkomnum iðgjöldum og eru háð aldri sjóðfélaga eftir breytingu í aldursháð kerfi á árinu 2008. Lífeyrisgreiðslur eru verðtryggðar og fylgja vísitölu neysluverðs. Taka eftirlauna getur hafist við 67 ára aldur. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 40% eða meira. Andist sjóðfélagi, eiga eftirlifandi maki og börn rétt á lífeyri úr sjóðnum. Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda.

Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Árlega er gerð tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins og getur hún haft áhrif á lífeyrissréttindi, því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvæmt nánari ákvæðum laganna. Skylduaðild er að lífeyrissjóðnum og er kveðið á um iðgjald til sjóðsins í kjarasamningum SSF og viðsemjanda þess. Launamönnum SSF sem greiða til þessarar deildar sjóðsins ber að greiða 4% af heildarlaunum sínum á móti 6% framlagi atvinnurekenda eða samtals 10% sem kallast lágmarksiðgjald.

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög nr. 3/2006 um ársreikninga, lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur Fjármálaeftirlitins (FME) nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Ársreikningurinn er gerður eftir sömu reikningsskilaáferðum og árið áður. Ársreikningurinn er gerður í íslenskum krónum og eru fjárhæðir birtar í þúsundum nema annað sé tekið fram.

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengismunur sem myndast er færður meðal fjárfestingartekna. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2019	2018	31.12.2019	31.12.2018
Evra (EUR).....	137,30	127,73	135,45	132,86
Bandaríkjadalur (USD).....	122,65	108,38	120,81	116,05
Norsk króna (NOK).....	13,94	13,31	13,73	13,36

Áhættustjórnun

Stjórn félagsins hefur sett stefnu um áhættustýringu en engir framvirkir gjaldreisskiptasamningar, valréttir eða afleiðusamningar eru til staðar hjá sjóðnum.

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð þegar þau leiða til ávinnslu réttinda sjóðfélaga hjá sjóðnum. Óinnheimt iðgjöld í árslok eru eignfærð sem kröfur á launagreiðendur.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er hluti af tryggingargjaldi vegna launa og rennur til lækkunar og jöfnunar á örorkubyrði á milli lífeyrissjóða.

Lífeyrir

Undir lífeyri falla lífeyrisgreiðslur sjóðsins, þ.e. ellilífeyrir, makalífeyrir, örorkulífeyrir og barnalífeyrir. Aðrar greiðslur sem falla undir lífeyri eru framlag til starfsendurhæfingarsjóðs og beinn kostnaður vegna örorkulífeyris, eða kostnaður við örorkumat.

Skýringar

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Hreinar fjárfestingartekjur

Undir hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og sölutap svo og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum og sjóðum, bæði vegna breytinga á gangvirði bréfanna og gengi gjaldmiðla.

Undir hreinar tekjur af skuldabréfum falla vaxtatekjur, verðbætur og lántökuþóknar af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapsættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

Undir fjárfestingargjöld falla öll fjárfestingargjöld og allar þóknar fjármálafyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum lífeyrissjóðs. Undir þennan lið falla einnig þau fjárfestingargjöld sem ekki falla undir liði 3.1 -3.5 í reglum um ársreikninga lífeyrissjóða 335/2015.

Rekstrarkostnaður

Undir þennan lið fellur allur kostnaður vegna reksturs sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til.

Fjárfesting

Fjárfesting sjóðsins skiptist í eignarhluta í félögum og sjóðum, skuldabréf og bundnar bankainnstæður. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestingar eru eftirfarandi:

Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf. Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru eignfærð á gangvirði.

Skuldabréf eru framseljanleg skuldabréf og önnur skuldabréf sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Skuldabréf eru færð á gangvirði í árslok nema ef um er að ræða skuldabréf sem fyrirhugað er að halda til gjalddaga og útlán til sjóðfélaga, slík skuldabréf eru færð á upphaflegri kaupkröfu í efnahagsreikningi.

Bundnar bankainnstæður eru innlán í bönkum og sparissjóðum sem bundin eru til lengri tíma en þriggja mánaða.

Matsaðferðir fjárfestinga

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldið er til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem sjóðurinn tilgreinir að verði haldið til gjalddaga eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í lok tímabils, en gangvirði annarra fjárfestinga í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu nr. 14. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarniðurfærslan nemur um 0,3% af eignasafninu. Nánari sundurliðun á niðurfærslu er að finna í skýringu 12.

Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færðar í afskrifarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Varúðarniðurfærslan er færð til lækkunar á viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreiknings á gangvirði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

Varanlegir rekstrarfjármunir

Eignir eru skráðar meðal varanlegra rekstrarfjármuna þegar líklegt er að hagrænn ávinningur tengdur eigninni muni nýtast félaginu og hægt er að meta kostnað vegna eignarinnar með áreiðanlegum hætti. Varanlegir rekstrarfjármunir eru upphaflega skráðir á kostnaðarverði. Kostnaðarverð varanlegra rekstrarfjármuna samanstendur af kaupverði og öllum beinum kostnaði við að koma eigninni í tekjuhæft ástand.

Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundradshluti af kostnaðarverði miðað við eignarhaldstíma á árinu að teknu tilliti til væntanlegs hrakvirðis.

Skuldbindingar

Skuldbindingar eru færðar upp í efnahagsreikningi ef líklegt þykir að sjóðurinn verði fyrir fjárhagslegum útgjöldum í framtíðinni vegna liðs atburðar eða viðskipta og hægt er að meta fjárhæð hennar með áreiðanlegum hætti.

Skýringar

3. Sérstök aukaframlög

	2019	2018
Árlegt framlag ríkissjóðs til jöfnunar á örorkubyrði lífeyrissjóða.....	19.049	15.998
	<u>19.049</u>	<u>15.998</u>

4. Lífeyrir

	2019	2018
Ellilífeyrir	354.829	272.656
Örorkulífeyrir	171.811	141.422
Makalífeyrir	17.492	16.449
Barnalífeyrir	3.977	3.647
Dánarbætur.....	2.261	2.704
	<u>550.370</u>	<u>436.878</u>

5. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

	2019	2018
Arðgreiðslur	170.709	211.383
Gangvirðisbreytingar vegna innlendra eigna	801.113	(57.945)
Gangvirðisbreytingar vegna erlendra eigna	1.680.291	(505.057)
Gjaldmiðlabreyting	194.057	521.492
	<u>2.846.170</u>	<u>169.873</u>

Breytingar á gangvirði greinast þannig niður á fjárfestingu:

	2019	2018
BlackRock World Index (USD)	449.709	(142.772)
T. Rowe Price Funds (USD)	375.491	(61.111)
Landsbankinn - Úrvalsbréf	181.656	(30.545)
Jupiter Global Fund Global Equity (EUR)	252.724	(65.608)
UBS Lux Equity SICAV (USD)	198.635	(48.718)
Marel hf.	337.432	6.357
Kaupþing IS-15	108.158	(15.443)
Pareto Global (NOK)	92.773	(48.132)
Landsbanki Private Equity II (EUR)	46.848	(45.260)
Landsbankinn - Veltubríf	17.349	21.186
Landsbréf LEQ	89.013	(28.495)
US Vanguard Global stock (USD)	97.653	(13.582)
UBS Lux (USD)	28.686	23.826
Pareto Nordic Corporate (USD)	2.919	0
KF Global Value	70.798	(21.783)
Júpiter - Innlend hlutabréf	25.487	(15.952)
Horn III slhf.	(35.471)	(5.913)
UBS CH Equity Fund (USD)	52.328	(12.910)
Landsbréf - Hvatning slhf.	0	0
105 Miðborg slhf.	27.750	0
Önnur innlend félög og sjóðir	61.684	10.861
Önnur erlend félög og sjóðir	(216)	(69.007)
	<u>2.481.404</u>	<u>(563.002)</u>

Skýringar

6. Hreinar tekjur af skuldabréfum

	2019	2018
Vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknanir	1.514.889	1.563.156
	<u>1.514.889</u>	<u>1.563.156</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2019
Skuldabréf með ríkisábyrgð	168.218	491.941	660.159
Skuldabréf sveitarfélaga	0	11.531	11.531
Skuldabréf lánastofnana	105.467	136.118	241.584
Skuldabréf fyrirtækja	0	423.478	423.478
Veðlán sjóðfélaga	0	178.136	178.136
	<u>273.685</u>	<u>1.241.203</u>	<u>1.514.889</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2018
Skuldabréf með ríkisábyrgð	194.247	531.894	726.141
Skuldabréf sveitarfélaga	0	10.572	10.572
Skuldabréf lánastofnana	54.460	129.185	183.645
Skuldabréf fyrirtækja	0	483.210	483.210
Veðlán sjóðfélaga	0	159.588	159.588
	<u>248.707</u>	<u>1.314.449</u>	<u>1.563.156</u>

7. Fjárfestingargjöld

Fjárfestingargjöld 2019	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samtals	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
Innlendir verðbréfasjóðir	0	656	656	102.946	0,64%
Innlendir fjárfestingasjóðir	0	27.502	27.502	3.003.383	0,92%
Innlendir fagfjárfestingsjóðir	0	1.194	1.194	38.100	3,13%
Erlendir verðbréfasjóðir	0	27.758	27.758	2.441.456	1,14%
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	0	16.580	16.580	220.742	7,51%
Kaup- og sölubók. v. verðbr.kaupa	793	0	793		
Vörslubókun	4.651	0	4.651		
Umsýslubókun	4.156	0	4.156		
	<u>9.600</u>	<u>73.689</u>	<u>83.288</u>	<u>5.806.626</u>	

Fjárfestingargjöld 2018	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samtals	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
Innlendir verðbréfasjóðir	0	787	787	87.745	0,90%
Innlendir fjárfestingasjóðir	0	41.737	41.737	4.059.709	1,03%
Innlendir fagfjárfestingsjóðir	0	2.207	2.207	302.135	0,73%
Erlendir verðbréfasjóðir	0	23.309	23.309	3.429.608	0,68%
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	0	24.359	24.359	1.620.203	1,50%
Kaup- og sölubóknanir v. verðbr.kaupa	1.968	0	1.968		
Vörslubókun	3.372	0	3.372		
Umsýslubókun	3.814	0	3.814		
	<u>9.154</u>	<u>92.399</u>	<u>101.553</u>	<u>9.499.400</u>	

Skýringar

8. Rekstrargjöld

8.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2019	2018
Laun og launatengd gjöld.....	43.654	36.562
Endurskoðun	7.744	7.813
Innri endurskoðun.....	1.779	2.298
Tryggingafræðileg aðstoð.....	3.113	2.296
Önnur aðkeypt þjónusta.....	2.567	2.428
Annar kostnaður.....	29.499	24.667
	<u>88.355</u>	<u>76.064</u>

8.2 Laun og launatengd gjöld:

	2019	2018
Laun starfsfólks.....	30.908	25.867
Stjórnarlaun.....	4.341	3.796
Mótframlag í lífeyrissjóð.....	5.059	4.199
Önnur launatengd gjöld	3.345	2.699
	<u>43.654</u>	<u>36.562</u>

Stöðugildi að meðaltali.....	4	4
------------------------------	---	---

8.3 Laun stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar:

	2019	2018
Tryggvi Tryggvason, framkvæmdarstjóri.....	10.698	8.562
Ari Skúlason, stjórnarformaður.....	1.075	567
Friðbert Traustason, fyrrv. stjórnarformaður.....	0	384
Ingólfur Guðmundsson, varaformaður.....	824	624
Landsbankinn hf. v/Bergþóru Sigurðardóttur, fyrrv. varaformanns.....	0	202
Sigurjón Gunnarsson.....	724	653
Þóra Valný Yngadóttir.....	573	486
Fulltrúar Seðlabanka Íslands.....	612	657
Margrét Lilja Hrafnkelsdóttir.....	724	409
Árni Tómasson, formaður endurskoðunarnefndar.....	25	0
Guðlaugur Guðmundsson, fyrrv. formaður endurskoðunarnefndar.....	251	72
Stefán Svavarsson, fyrrv. formaður endurskoðunarnefndar.....	0	120
	<u>15.506</u>	<u>12.737</u>

Innifalið í launum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar eru heildarlaun og þóknunir vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins. Þá eru meðtalin hlunnindi, aukið mótframlag í séreignarsjóð og þóknun vegna starfa sem viðkomandi gegnir í krafti eignaraðildar sjóðsins sem og setu í nefndum og stjórnnum sem hann er tilnefndur í af hálfu sjóðsins ef það á við.

8.4 Þóknunir til ytri endurskoðenda sjóðsins:

	2019	2018
Þóknun fyrir endurskoðun.....	5.482	5.472
Önnur þjónusta.....	2.262	2.341
	<u>7.744</u>	<u>7.813</u>

8.5 Þóknunir til innri endurskoðenda sjóðsins:

	2019	2018
Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	1.779	2.298
	<u>1.779</u>	<u>2.298</u>

8.6 Þóknunir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2019	2018
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	2.179	1.400
Önnur þjónusta.....	935	896
	<u>3.113</u>	<u>2.296</u>

9. Önnur gjöld

	2019	2018
Verðbætur vegna skuldar.....	5.236	6.173

Skýringar

10. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

	31.12.2019	31.12.2018
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum	2.088.673	1.875.530
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum	4.832.033	4.114.254
Hlutdeildarskírteini í erlendum sjóðum	8.824.122	5.779.022
	<u>15.744.828</u>	<u>11.768.805</u>

Eignarhlutar í innlendum félögum greinast þannig:

Skráð félög:	Hlutdeild	31.12.2019		31.12.2018	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Brim hf.....	0,12%	92.745	82.680	79.936	82.680
Icelandair Group hf.....	0,04%	18.716	32.474	23.748	32.474
Marel hf.	0,18%	849.113	432.389	511.680	432.389
Marel hf. (EUR).....	0,18%	61.630	51.992	0	0
Síminn hf.....	0,17%	77.359	53.927	54.028	53.927
Arion banki hf.....	0,06%	93.208	91.542	76.144	91.542
Eik fasteignafélag hf.....	0,08%	22.221	24.435	22.410	24.435
Hagar hf.....	0,02%	10.950	11.263	11.650	11.263
Festi hf.....	0,05%	20.720	17.840	18.480	17.840
Reginn hf.....	0,11%	46.515	44.205	44.310	44.205
Reitir fasteignafélag hf.....	0,06%	28.067	31.147	28.259	31.147
		<u>1.321.244</u>	<u>873.894</u>	<u>870.646</u>	<u>821.901</u>
Óskráð félög:					
Edda slhf.....	4,00%	123.611	95.231	125.759	97.631
Horn II slhf.....	2,49%	17.295	94.188	260.219	94.188
Horn III slhf.....	3,79%	267.529	376.517	276.456	349.971
Framtakssjóður Íslands slhf.....	1,95%	54.050	335.117	98.244	335.117
105 Miðborg slhf.....	5,00%	212.750	185.000	110.000	110.000
Önnur hlutabréf.....		92.194	144.594	134.206	139.388
		<u>767.430</u>	<u>1.230.647</u>	<u>1.004.884</u>	<u>1.126.296</u>
Eignarhlutar í innlendum félögum alls.....		<u>2.088.673</u>	<u>2.104.540</u>	<u>1.875.530</u>	<u>1.948.197</u>
Hlutabréfaeign alls		<u>2.088.673</u>	<u>2.104.540</u>	<u>1.875.530</u>	<u>1.948.197</u>

Skýringar

10. Eignarhlutir í félögum og sjóðum (framhald)

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

	Hlutdeild	31.12.2019		31.12.2018	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Innlendir sjóðir með skuldabréfum:					
Landsbréf Veðskuldabréfaskjöldur slhf.....	5,72%	34.951	394.378	420.579	394.378
ÍV - Veðskuldabréfaskjöldur I.....	3,72%	43.874	30.000	38.100	30.000
ÍV - Veðskuldabréfaskjöldur II.....	2,00%	83.014	81.914	0	
		<u>161.840</u>	<u>506.292</u>	<u>458.679</u>	<u>424.378</u>
Hlutdeildarskírteini í innlendum skuldabréfasj. alls.....		<u>161.840</u>	<u>506.292</u>	<u>458.679</u>	<u>424.378</u>
Innlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Landsbankinn - Úrvalsbréf.....	14,50%	1.520.931	1.579.944	1.114.275	1.404.014
Landsbankinn - Global Equity Fund.....	4,59%	117.973	35.830	87.919	35.830
Landsbankinn - Öndvegisbréf.....	8,67%	175.429	212.697	387.903	425.380
Júpiter - Innlend hlutabréf.....	5,74%	309.198	298.913	283.711	298.913
Stefnir - IS 15	3,24%	668.304	499.998	560.146	499.998
Hekla fagfjárfestaskjöldur	1,97%	39.654	39.390	39.654	39.390
Landsbréf LEQ Ucits	18,36%	508.788	448.270	389.776	418.271
Landsbréf Hvatning slhf	2,93%	262.112	262.112	0	0
		<u>3.602.388</u>	<u>3.377.155</u>	<u>2.863.385</u>	<u>3.121.796</u>
Aðrir innlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Landsbankinn - Private Equity II (EUR)...	3,13%	553.855	210.574	398.580	125.517
Hlutdeildarskírteini í innlendum hlutabréfasj. alls.....		<u>4.156.243</u>	<u>3.377.155</u>	<u>3.261.965</u>	<u>3.121.796</u>
Önnur innlend hlutdeildaskírteini:					
Landsbankinn - Veltubréf.....	1,27%	513.950	1.310.927	393.611	918.734
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....		<u>4.832.033</u>	<u>5.194.374</u>	<u>4.114.254</u>	<u>4.464.908</u>
Erlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Jupiter Global Fund Global Equity (EUR).	óverul.	1.351.610	956.955	830.187	702.837
T. Rowe Price Funds (USD).....	óverul.	1.583.117	914.291	1.041.475	790.691
BlackRock World Index (USD).....	óverul.	2.224.266	1.571.710	1.479.224	1.325.010
Pareto Global (NOK).....	óverul.	641.880	541.343	292.338	295.103
Pareto Nordic Corporate (USD).....	óverul.	365.283	370.800	0	0
UBS CH Equity Fund (USD).....	óverul.	264.997	162.023	202.228	162.023
UBS Lux Equity SICAV (USD).....	óverul.	1.175.668	861.254	936.110	861.254
UBS Lux (USD).....	óverul.	428.629	315.450	387.023	315.450
US Vanguard Global stock (EUR).....	óverul.	431.087	277.928	325.497	277.928
KF Global Value (EUR).....	óverul.	318.142	244.480	242.045	244.480
		<u>8.784.680</u>	<u>6.216.235</u>	<u>5.736.127</u>	<u>4.974.776</u>
Aðrir erlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Alþjóða Framtakssj. Fund II, L.P. (EUR) .	7,97%	39.442	28.638	42.895	28.638
Hlutdeildarskírteini í erlendum hlutabréfasj. alls		<u>8.824.122</u>	<u>6.216.235</u>	<u>5.779.022</u>	<u>4.974.776</u>
Hlutdeildarskírteini í erlendum sjóðum alls		<u>8.824.122</u>	<u>6.216.235</u>	<u>5.779.022</u>	<u>4.974.776</u>
Hlutdeildarskírteini alls		<u>13.656.155</u>	<u>11.410.609</u>	<u>9.893.276</u>	<u>9.439.684</u>
Eignarhlutir í félögum og sjóðum alls		<u>15.744.828</u>	<u>13.515.149</u>	<u>11.768.805</u>	<u>11.387.882</u>

Skýringar

11. Skuldabréf

	31.12.2019		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	1.896.119	7.678.732	9.574.851
Húsbréf.....	0	16.128	16.128
Ríkisbréf.....	196.388	0	196.388
	<u>2.092.507</u>	<u>7.694.860</u>	<u>9.787.367</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	219.590	219.590
Skuldabréf lánastofnana	905.157	2.683.187	3.588.344
Skuldabréf fyrirtækja	0	9.839.612	9.839.612
Veðlán sjóðfélaga.....	0	2.986.530	2.986.530
Niðurfærslur skuldabréfa.....	0	(150.535)	(150.535)
Skuldabréf alls	<u>2.997.664</u>	<u>23.273.244</u>	<u>26.270.908</u>
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	1.971.610	7.663.887	9.635.497
Húsbréf.....	0	19.192	19.192
Ríkisbréf.....	517.414	0	517.414
	<u>2.489.024</u>	<u>7.683.079</u>	<u>10.172.103</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	202.443	202.443
Skuldabréf lánastofnana	1.474.767	2.074.683	3.549.450
Skuldabréf fyrirtækja	0	7.119.975	7.119.975
Veðlán sjóðfélaga.....	0	2.782.033	2.782.033
Niðurfærslur skuldabréfa.....	0	(31.039)	(31.039)
Skuldabréf alls	<u>3.963.791</u>	<u>19.831.174</u>	<u>23.794.965</u>

Meirihluti skuldabréfa Aldursdeildar er metinn á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem tekin hefur verið ákvörðun um að halda bréfunum til gjalddaga. Væru þessi skuldabréf færð til eignar á markaðsverði væri bókfært verð þeirra 3.557,6 millj.kr. hærra og hrein eign til greiðslu lífeyris hærrí sem því nemur. Að sama skapi væri reiknuð raunávöxtun á árinu 2019 hærrí ef skuldabréf væru metin á markaðsverði, eða 9,3% í stað 8,4%. Í lok árs 2018 var markaðsverð 2.813,9 millj.kr. hærra en bókfært virði.

12. Niðurfærslur skuldabréfa

	31.12.2019	31.12.2018
Niðurfærsla í ársbyrjun	31.039	24.501
Breyting niðurfærslu á árinu.....	119.496	6.537
	<u>150.535</u>	<u>31.039</u>

Skuldabréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Bókfærð niðurfærsla skiptist þannig að 29,7 millj.kr. eru vegna veðskuldabréfa, 112,2 millj.kr. eru vegna skuldabréfs Bakkastakks slhf. og 8,6 millj.kr. vegna skuldabréfa lánastofnana.

Skýringar

13. Skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum

Fjárfesting skiptist þannig eftir gjaldmiðlum:

	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutar í félögum og sjóðum.....	6.366.851	9.377.977	15.744.828
Skuldabréf.....	25.993.281	277.627	26.270.908
Bundnar bankainnstæður.....	2.015.517	0	2.015.517
	<u>34.375.650</u>	<u>9.655.603</u>	<u>44.031.253</u>
Óbundnar bankainnstæður.....	410.608	846.333	1.256.941
	<u>34.786.257</u>	<u>10.501.936</u>	<u>45.288.193</u>
Hlutfallsleg skipting	77%	23%	100%

Skipting fjárfestingar eftir erlendum gjaldmiðlum:

	Eignarhlutar í félögum og sjóðum	Skuldabréf	Óbundnar bankainnstæður	Hlutfall
Í EUR.....	2.694.136	2.838	330.222	27,9%
Í USD	6.041.960	274.789	515.008	65,4%
Í NOK.....	641.880	0	59	6,6%
Aðrir gjaldmiðlar.....	0	0	1.043	0,0%
	<u>9.377.977</u>	<u>277.627</u>	<u>846.333</u>	<u>100,0%</u>

14. Gangvirðismat

Taflan hér að neðan sýnir fjármálagerninga, færða á gangvirði, flokkaða eftir verðmatsaðferð. Matsaðferðunum er skipt í 3 stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis fjármálagerninganna. Fjárhæðir eru í þúsundum króna. Stiggin eru eftirfarandi:

Stig 1: gangvirðismatið byggir á uppgefnu verði á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2: gangvirðismatið byggir á viðskiptum á markaði með sambærilegar eignir, beint eða óbeint. Nýjasta viðskiptaverð í tengingu við almennt viðurkenndar verðmatsaðferðir er notað við ákvarða gangvirði hlutabréfa. Ávöxtunarkrafa skuldabréfa með sambærilega tímalengd, sem eru virk í viðskiptum er notuð sem viðmið við verðmat á skuldabréfum.

Stig 3: gangvirðismatið byggir að verulegu leyti á verðlíkönum. Fyrir óskráð hlutabréf þar sem engar markaðsupplýsingar liggja fyrir, er beitt ýmsum almennt viðurkenndum verðmatsaðferðum fyrir virði óskráðra eigna. Meðal verðmatsaðferða eru reiknað innra viðri, verðmat bygggt á sjóðstreymi eða samanburði á kennitölum sambærilegra fyrirtækja og önnur virðislíkön. Framtakssjóðir eru metnir á innra virði í samræmi við árshlutauppgjör og endurskoðuð ársuppgjör sjóðanna.

31.12.2019	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	13.960.150	0	1.784.678	15.744.828
Skuldabréf	2.997.664	0	0	2.997.664
Bundnar bankainnstæður	2.015.517	0	0	2.015.517
	<u>18.973.331</u>	<u>0</u>	<u>1.784.678</u>	<u>20.758.009</u>

31.12.2018	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	9.824.114	0	1.944.691	11.768.805
Skuldabréf	3.963.791	0	0	3.963.791
Bundnar bankainnstæður	2.588.794	0	0	2.588.794
	<u>16.376.700</u>	<u>0</u>	<u>1.944.691</u>	<u>18.321.391</u>

15. Flokkun og gangvirði fjáreigna og fjárskulda

	Útlán	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Fjáreignir				
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	0	15.744.828	0	15.744.828
Skuldabréf	2.956.875	2.997.664	20.316.370	26.270.908
Bundnar bankainnstæður	0	2.015.517	0	2.015.517
Handbært fé	0	1.256.941	0	1.256.941
Iðgjaldakröfur og aðrar kröfur	0	0	72.570	72.570
	<u>2.956.875</u>	<u>22.014.949</u>	<u>20.388.939</u>	<u>45.360.763</u>
Fjárskuldir				
Viðskiptaskuldir	0	0	245.063	245.063
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>245.063</u>	<u>245.063</u>

Skýringar

16. Rekstrarfjármunir

	Innréttingar, áhöld og tæki
Kostnaðarverð:	
Staða í ársbyrjun.....	1.749
Eignfært á árinu.....	249
Staða í árslok.....	1.998
Afskriftir:	
Staða í ársbyrjun.....	(875)
Afskrifað á árinu	(105)
Staða í árslok.....	(980)
Bókfært verð í ársbyrjun.....	874
Bókfært verð í árslok.....	1.018
Afskriftarhlutföll	20%

17. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum Aldursdeildar:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu Aldursdeildar í árslok 2019 miðað við 3,5% ársvexti vantar deildina kr. 2.608,9 millj.kr. til að mæta áföllnum skuldbindingum eða -5,6% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru 4.207,2 millj.kr. eða -5,7% af skuldbindingum. Fjárhæðir í neðangreindri töflu eru í millj.kr.

Eignir	2019	2018
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í árslok.....	69.993,3	65.386,8
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjors í ársbyrjun.....	65.386,8	60.908,8
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu.....	4.606,5	4.478,0

Skuldbindingar

Skuldbindingar í árslok.....	74.200,4	70.411,2
Skuldbindingar í ársbyrjun.....	70.411,2	63.448,0
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu.....	3.789,2	6.963,2

Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu.....	817,3	(2.485,2)
--	--------------	------------------

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum Aldursdeildar árið 2018

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun.....	42.840	37.459
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta.....	2.732	2.632
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins.....	2.009	1.935
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu.....	(550)	(433)
Hækkun vegna nýrra lífslíkafalna.....	379	999
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga.....	(998)	248
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	46.412	42.840

Skýringar

18. Aðrar skuldir

	31.12.2019	31.12.2018
Ógreitt vegna breytinga í aldursháð kerfi.....	201.286	196.049
Ógreitt iðgjald Starfsendurhæfingarsjóðs.....	4.871	6.491
Ógreidd fjárfestingagjöld.....	0	1.027
Ógreidd staðgreiðsla.....	15.690	10.707
Viðskiptaskuldir.....	20.019	18.768
	<u>241.865</u>	<u>233.042</u>

19. Ábyrgðir og skuldbindingar

Sjóðurinn hefur skuldbundið Aldursdeild til að leggja í sjóðina Freyja slhf. fyrir 100 m.kr., Horn III slhf. fyrir 400 m.kr., 105 Miðborg slhf. fyrir 200 m.kr., VÍV II fyrir 250 m.kr. og Veðskuldabréfasjóð Landsbréfa fyrir 500 m.kr. Að auki hefur innköllunartímabili í Private Equity Fund II (Framtaksfjárfestingasjóð) verið lokið frá upphafi árs 2014. Höfðu þá verið greiddar 3,2 milljón Evra en Aldursdeildin er skuldbundin til að endurfjárfesta endurgreiðslum þar til 2/3 af upphaflegri skuldbindingu er náð. Óinnkallaðar skuldbindingar í framangreinda sjóði eru samtals um 1.080 m.kr. sem koma til greiðslu á næstu 3-4 árum.

20. Uptaka aldursháðs kerfis

Á árinu 2008 var tekið upp aldursháð réttindakerfi hjá Stigadeild og nafni hennar breytt í Aldursdeild. Við breytinguna voru virkum sjóðsfélögum reiknaðar uppbætur og fengu þeir þær greiddar út úr sjóðnum og í séreignarsparnað að eigin vali. Samtals námu uppbæturnar til sjóðsfélaga um 3.901 millj.kr. Enn hefur hluti sjóðsfélaga ekki valið sér séreignarsjóð og er skuld vegna þessa færð í ársreikninginn að fjárhæð 201 millj.kr.

21. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

21.1 Markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeirri áhættu sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Áhættu sjóðsins er skipt í fjárhagslega áhættu (þ.m.t. gjaldmiðlaáhætta, vaxta- og endurfjárfestingaráhætta og önnur verðbreytingaráhætta), mótaðilaáhættu, rekstraráhættu, lausafjárahættu og lífeyristryggingaráhættu. Nánar er fjallað um áhættuþætti í rekstri lífeyrissjóðsins og framkvæmd áhættustýringar í áhættustefnu sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins www.lifbank.is.

21.2 Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta)

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lítur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal breytinga á vöxtum (sjá skýringu 21.4), gengi gjaldmiðla (sjá skýringu 21.3) eða virði hlutabréfa. Með fjárhagslegri áhættu er sér í lagi átt við áhættu þeirra eignaflokka sem verðbréfragrunnar sjóðsins er samsettur úr. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans og áhætta er háð sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagslegri áhættu sjóðsins er m.a. stýrt með takmörkunum í fjárfestingarstefnu, fjárfestingarheimildum og áhættuviðmiðum.

21.3 Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerna mælt í íslenskum krónum sveiflist vegna breytinga á gengi gjaldmiðla. Gjaldmiðlaáhætta myndast þegar mismunur er á stöðu eigna og skulda í erlendum gjaldmiðli.

Lífeyrissjóðurinn á verðbréf sem gerð eru upp í erlendum myntum og við það myndast áhætta tengd gengissveiflum. Gengisáhættu eru stjórnað með stýringu á hlutfalli erlendra eigna í eignasafni sjóðsins innan ramma samþykkrar fjárfestingarstefnu.

Bókfært verð fjáreigna sjóðsins sem gerðar eru upp í erlendri mynt í lok reikningsskilatímabilsins er eftirfarandi.

	31.12.2019	Eignir 31.12.2018
Gjaldmiðill EUR.....	3.027.197	2.172.159
Gjaldmiðill USD.....	6.831.757	4.989.695
Annað.....	642.983	293.304

Skýringar

21. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

21.3.1 Næmnigreining gjaldmiðla

Áhætta sjóðsins liggur aðallega í gjaldmiðlum EUR og USD

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 10% breyting á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefur á sjóðinn. 10% er hlutfallið sem notað er við skýrslugerð um gjaldmiðlaáhættu innan sjóðsins og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu á gengi erlendra gjaldmiðla. Næmnigreiningin tekur eingöngu til útistandandi viðskipta sem gerð eru upp í erlendum gjaldmiðlum og var niðurstaðan í lok tímabils reiknuð miðað við 10% gengisbreytingu. Jákvæð tala hér að neðan bendir til aukningar á hreinni eign til greiðslu lífeyris þar sem að íslenska krónan veikist um 10% gagnvart hinum erlenda gjaldmiðli. Ef íslenska krónan styrkist um 10% kæmu fram sambærileg áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris nema hvað hún væri neikvæð.

	Áhrif af gjaldmiðli EUR				Áhrif af gjaldmiðli USD	
	31.12.2019	31.12.2018			31.12.2019	31.12.2018
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	302.720	217.216	(i)	(i)	683.176	498.969

(i) Þetta tengist aðallega áhættu af erlendri verðbréfaeign sjóðsins í lok ársins.

21.4 Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta

Vaxtaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerna sveiflist vegna breytinga á vöxtum og lögum vaxtaferils. Ef vextir hækka getur sjóðurinn þurft að innleysa gengistap við sölu á skuldabréfum sem keypt voru á lægri vöxtum. Ef vextir lækka getur það leitt til lægri kaupkröfu nýrra skuldabréfa þegar núverandi skuldabréf eru á gjalddaga (endurfjárfestingaráhætta).

Áhættunni er stjórnað með hlutfalli fastra vaxta og breytilegra, uppgreiðanlegra skuldabréfa og óuppgreiðanlegra, líftíma skuldabréfa og hlutfalli skuldabréfa í safni sjóðsins.

Vaxtakjör á fjármálagerningum sjóðsins koma fram í lausafjárahættuhluta þessarar skýringar (sjá 21.8)

21.4.1 Næmnigreining vaxta

Næmnigreiningin að neðan byggir á vaxtakjörum í lok árs á verðbréfum. Greining vegna breytilegra vaxta gerir ráð fyrir því að verðbréf í lok árs hafi verið útistandandi allt árið. 100 punkta breyting er notuð þegar greiningar eru gerðar innanhúss og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu breytilegra vaxta.

Ef vextir hefðu verið 100 punktum hærr/lægri og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris lægri/hærr um 2.752 milljónir miðað við uppgjör á markaðskröfu.

21.5 Önnur verðbreytingaáhætta

Af fjárfestingu markaðsverðbréfa leiðir hætta á lækkun markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Fjárfesting í markaðsverðbréfum er bæði með langtímamarkmið í huga og skammtímamarkmið.

21.5.1 Næmnigreining verðáhættu markaðsverðbréfa

Greiningin að neðan er byggð á verðáhættu markaðsverðbréfa í lok reikningsskilatímabilsins.

Ef verð hefði verið 5% hærri/lægri árið 2019 og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærr/lægri um 787 milljónir.

21.6 Mótaðilaáhætta

Í mótaðilaáhættu felst hættan á því að mótaðilar sjóðsins geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem leiðir til þess að sjóðurinn tapi á fjármálagerningum sínum. Sjóðurinn fylgist reglulega með þróun þeirra eigna sem tengjast mótaðilaáhættu.

Helstu eignir lífeyrissjóðsins eru verðbréf. Það er stefna sjóðsins að kaupa ekki aðeins verðbréf sem fylgir lítil áhætta, heldur er mikilvægt að vænt ávöxtun keyptrar verðbréfa endurspegli bæði áhættu og kostnað sem þeim fylgir. Þetta táknar að ítarlegt mat á einstökum útgefendum, fjárhagsstöðu þeirra og tryggingum er forsenda fyrir kaupum á verðbréfum. Þá kann verðlækkun fasteigna að leiða til aukinnar skuldaraáhættu tengdri sjóðfélalánum.

Útlánaáhætta vegna lausafjár er takmörkuð þar sem að mótaðilar eru bankar með gott lánshæfismat frá alþjóðlegum matsfyrirtækjum.

Skýringar

21. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

21.7 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins og felur m.a. í sér hættu á tapi sem orsakast getur af ófullnægjandi innri reglum, verkferlum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóðsins sem og starfsmannaáhætta. Skilvirkar leiðir til að takmarka rekstraráhættu eru skýrar innri reglur, starfslýsingar, verkferlar sem skilgreina verklag við helstu verkþætti og skýrt skipurit.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfsemina eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjorsreglum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum og heimildum til fjárfestingar.

21.8 Lausafjáraáhætta

Lausafjáraáhætta er hættan á því að sjóðurinn lendi í erfiðleikum við að mæta fjárhagslegum skuldbindingum sínum í náinni framtíð.

Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á stýringu lausafjáraáhættu og hefur hún innleitt stefnu til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum. Sjóðurinn stýrir lausafjáraáhættu með því að tryggja að hann eigi nægjanlegt laust fé til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum með því að greina og samræma tímasetningar greiðslufæðis fjáreigna og skuldbindinga sjóðsins.

Eftirfarandi tafla sýnir útistandandi fjáreignir sjóðsins. Taflan er unnin út frá ónúvirtum samningsbundnum líftíma fjáreignanna ásamt vöxtum sem innheimtast af þeim.

	Vegið meðaltal virkra vaxta %	1 - 5 ár	5+ ár	Samtals	Bókfært verð
Fjármálagerningar					
31. desember 2019					
Óvaxtaberandi		15.817.398	0	15.817.398	15.817.398
Með breytilega vexti	2,86	1.286.620	2.927.195	4.213.815	4.213.815
Með fasta vexti	3,71	5.300.669	23.586.530	28.887.199	25.329.550
		<u>22.404.687</u>	<u>26.513.725</u>	<u>48.918.412</u>	<u>45.360.763</u>
Fjármálagerningar					
31. desember 2018					
Óvaxtaberandi		11.917.118	0	11.917.118	11.917.118
Með breytilega vexti	3,09	1.156.648	2.758.242	3.914.890	3.887.190
Með fasta vexti	3,93	6.309.402	20.106.192	26.415.593	23.629.426
		<u>19.383.168</u>	<u>22.864.433</u>	<u>42.247.601</u>	<u>39.433.734</u>

Fyrirvari er um breytingar á ofangreindum óvaxtaberandi eignum ef breytingar á vaxtastigi eru frábrugðnar áætlunum sem gerðar eru miðað við lok reikningsskilátímabilsins.

21.9 Lífeyrstryggingaáhætta

Lífeyrstryggingaáhætta er skilgreind sem hættan á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Með því að framkvæma svokallaða tölfraeðilega hermun (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykka sjóðsins.

22. Atburðir eftir lok reikningsskiladags

Frá lokum reikningsárs hafa orðið mikil umskipti til hins verra á alþjóðlegum fjármálamörkuðum eftir því sem COVID-19 faraldurinn hefur breiðst út á vesturlöndum. Frá því að hlutabréfamarkaðir náðu hámarki um miðjan febrúar hafa helstu hlutabréfavitölur lækkað verulega. Ljóst er að efnahagsleg áhrif faraldursins eru mikil bæði hér á landi og erlendis og fyrirsjáanlegt að hann hafi verulega neikvæð áhrif á fjárhag margra fyrirtækja og heimila. Eignasafn Aldursdeildar samanstendur að hluta af verðbréfum, hlutabréfum og skuldabréfum, sem gera má ráð fyrir að hafi lækkað verulega í verði frá áramótum. Mikil óvissa er um framhaldið en ljóst að ef núverandi ástand varir mun það hafa umtalsverð neikvæð áhrif á fjárhagsstöðu Aldursdeildar.

Skýringar

23. Kennitölur

	2019	2018	2017	2016	2015
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt:					
Aldursdeild:					
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar	-5,67%	-7,14%	-4,00%	-3,62%	-0,46%
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar	-5,62%	-8,98%	-5,68%	-5,00%	-0,89%
Hrein raunávöxtun.....	8,35%	1,71%	3,31%	-0,12%	7,80%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar sl. 5 ár	4,16%	3,52%	4,22%	4,67%	5,42%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá upptöku deildaskipt. 1998.....	3,91%	3,70%	3,81%	3,83%	4,06%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar s.l. 10 ár	4,32%	3,71%	2,51%	2,24%	3,22%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráðir eignarhlutar í félögum og sjóðum	32,21%	25,75%	27,66%	25,82%	20,16%
Skráð skuldabréf	50,89%	51,95%	51,20%	47,78%	45,74%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	3,55%	5,10%	5,20%	5,46%	9,11%
Óskráð skuldabréf	8,77%	10,41%	8,98%	8,41%	7,45%
Bundnar bankainnistæður	4,58%	6,79%	6,97%	12,53%	17,55%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	76,81%	81,02%	84,85%	87,97%	91,69%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	23,19%	18,98%	15,15%	12,03%	8,31%
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	1.761	1.823	1.871	1.934	1.979
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	8.360	8.281	8.149	7.987	7.782
Fjöldi lífeyrisþega.....	507	397	350	296	253
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	64,7%	62,8%	60,7%	56,9%	55,8%
Örorkulífeyrir	31,3%	32,6%	34,2%	38,2%	39,5%
Makalífeyrir	3,2%	3,8%	4,0%	3,6%	3,0%
Barnalífeyrir	0,7%	0,8%	1,1%	1,3%	1,7%
Stöðugildi:	4	4	4	4	5

Skýringar

23. Kennitölur (framhald)

	2019	2018	2017	2016	2015
Iðgjöld alls (á föstu verðlagi)	2.009.322	2.043.636	2.033.944	2.008.145	1.941.761
Lífeyrir alls (á föstu verðlagi)	570.863	467.327	400.497	354.847	304.923
Hreinar fjárfestingartekjur alls (á föstu verðlagi)	4.575.998	1.962.456	1.879.141	729.652	3.034.265
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls (á föstu verðlagi):	88.355	78.096	74.602	66.519	72.874
Hækkun á hreinni eign (á föstu verðlagi)	5.920.864	3.454.330	3.434.557	2.312.298	4.594.291
Lífeyrisbyrði	28,4%	22,9%	19,7%	17,7%	15,7%
Skrifstofu- og stjórnunar-kostnaður (alls) í % af iðgjöldum	4,4%	3,8%	3,7%	3,3%	3,8%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	10,9%	5,1%	5,2%	2,1%	9,7%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

Sameiginlegt yfirlit

Ársreikningur

2019

Deildaskipt yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2019

	Hlutfallsdeild		Aldursdeild		Samtals	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Iðgjöld						
Iðgjöld sjóðfélaga	33.596	35.013	772.327	773.662	805.923	808.675
Iðgjöld launagreiðenda	129.983	135.481	1.217.733	1.194.205	1.347.717	1.329.686
Réttindaflutningur og endurgr.	(1.920)	0	212	6.605	(1.708)	6.605
	161.660	170.494	1.990.272	1.974.472	2.151.932	2.144.966
Sérstök aukaframlög	16.905	19.021	19.049	15.998	35.954	35.019
	178.565	189.515	2.009.322	1.990.470	2.187.886	2.179.985
Lífeyrir						
Heildarfjárhæð lífeyris	2.585.994	2.472.646	550.370	436.878	3.136.363	2.909.524
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs	1.248	1.436	19.410	17.151	20.658	18.587
Beinn kostnaður v. Örorkulífeyris	1.076	1.230	1.084	1.140	2.160	2.370
	2.588.317	2.475.311	570.863	455.169	3.159.181	2.930.481
Hreinar fjárfestingartekjur						
Hreinar tekjur af eignarhl. í félögum og sj. ...	139.178	17.314	2.846.170	169.873	2.985.349	187.187
Hreinar tekjur af skuldabréfum	1.938.175	2.080.220	1.514.889	1.563.156	3.453.064	3.643.376
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum ...	473.297	507.783	139.932	168.841	613.230	676.624
Vaxtatekjur af handbæru fé	4.161	5.090	84.606	18.686	88.767	23.775
Fjárfestingargjöld	(10.332)	(10.891)	(9.600)	(9.154)	(19.931)	(20.044)
	2.544.480	2.599.517	4.575.998	1.911.402	7.120.477	4.510.919
Rekstrarkostnaður						
Skrifstofu- og stjórnunarkostn.	94.501	87.502	88.355	76.064	182.856	163.565
Hlutdeild aðildartf. í rek.kostn.	(46.254)	(44.867)	0	0	(46.254)	(44.867)
	48.247	42.634	88.355	76.064	136.602	118.698
Önnur gjöld	0	0	5.236	6.173	5.236	6.173
(Lækk)/hækk á hr. eign á árinu	86.480	271.086	5.920.864	3.364.465	6.007.344	3.635.552
Hrein eign frá fyrra ári	38.907.025	38.635.939	39.195.854	35.831.389	78.102.879	74.467.327
Hrein eign í ársll. til gr. lífeyris	38.993.505	38.907.025	45.116.718	39.195.854	84.110.223	78.102.879

Deildaskiptur efnahagsreikningur 31. desember 2019

	Hlutfallsdeild		Aldursdeild		Samtals	
	31.12. 2019	31.12. 2018	31.12. 2019	31.12. 2018	31.12. 2019	31.12. 2018
Eignir						
Fjárfesting						
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.470.209	1.605.094	15.744.828	11.768.805	17.215.037	13.373.899
Skuldabréf	29.275.739	29.088.859	26.270.908	23.794.965	55.546.647	52.883.825
Bundnar bankainnistæður	7.670.346	7.671.309	2.015.517	2.588.794	9.685.863	10.260.103
	<u>38.416.294</u>	<u>38.365.262</u>	<u>44.031.253</u>	<u>38.152.565</u>	<u>82.447.547</u>	<u>76.517.827</u>
Kröfur						
Kröfur á launagreiðendur	726	10.856	60.571	128.773	61.296	139.629
Aðrar kröfur	18.750	20.819	11.999	19.540	30.749	40.359
	<u>19.476</u>	<u>31.676</u>	<u>72.570</u>	<u>148.313</u>	<u>92.046</u>	<u>179.989</u>
Ýmsar eignir						
Varanlegir rekstrarfjármunir	1.025	942	1.018	874	2.043	1.816
	<u>603.236</u>	<u>562.653</u>	<u>1.256.941</u>	<u>1.132.857</u>	<u>1.860.177</u>	<u>1.695.510</u>
Eignir	<u>39.040.031</u>	<u>38.960.534</u>	<u>45.361.781</u>	<u>39.434.608</u>	<u>84.401.813</u>	<u>78.395.142</u>
Skuldir						
Viðskiptaskuldir						
Áfallinn kostn. og fyrirfr.innh. tekjur	3.246	6.226	3.198	5.712	6.443	11.938
Aðrar skuldir	43.281	47.282	241.865	233.042	285.146	280.325
	<u>46.527</u>	<u>53.509</u>	<u>245.063</u>	<u>238.755</u>	<u>291.590</u>	<u>292.263</u>
Hrein eign til gr. lífeyr. alls	<u>38.993.505</u>	<u>38.907.025</u>	<u>45.116.718</u>	<u>39.195.854</u>	<u>84.110.223</u>	<u>78.102.879</u>